

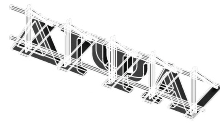
LIVE YOUR

~~M Y T H~~

D E A T H

I N

GREECE

LIVE YOUR MYTH
D E A T H
I N

G R E E C E

η νήσος Δίψα ως προσφυγικός
βωμός και τουριστικό υπερθέαμα.

ΤΜΗΜΑ ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ
ΠΟΛΥΤΕΧΝΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΦΟΙΤΗΤΗΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ

ΕΠΙΒΛΕΠΟΥΣΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΚΟΤΖΙΑ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ, ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2022

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

το δύσκολο με τις ευχαριστίες στην διπλωματική σου εργασία είναι ότι, καθώς ένα κεφάλαιο της ζωής κλείνει, πρέπει είτε να ευχαριστήσεις άπαντες όσους ήταν δίπλα σου στη διάρκεια των 6 αυτών χρόνων είτε να γράψεις τα τυπικά, γιατί δεν φτάνει το χαρτί. Θα προσπαθήσω να το κάνω με τον δικό μου τρόπο:

Ευχαριστώ όλους όσους ήταν εκεί τα 6 αυτά χρόνια, άνευ όρων.

και παράλληλα, για την συγκεκριμένη εργασία:

Ευχαριστώ την καθηγήτρια μου, Κατερίνα Κοτζιά, για όλη τη βοήθεια και τις -πολλές- εκτός προγράμματος συναντήσεις μας μέσα στο καλοκαίρι, προκειμένου η εργασία αυτή να βγεί εντός του χρονοδιαγράμματος και με το όσο το δυνατό καλύτερο αποτέλεσμα. Την ευχαριστώ για την προσπάθεια της να μεν να συνεισφέρει στην ολοκλήρωση μιας διπλωματικής εργασίας, αλλά και για την προσπάθεια της να εξασφαλίσει τη μετέπειτα εξέλιξη μου ως αρχιτέκτονα, με καθοδήγηση που δεν αρκείται μόνο στη διεκπεραίωση αυτής της εργασίας, αλλά στοχεύει να φυτέψει τους σπόρους εκείνους που θα ωριμάσουν στη σκέψη μου και μετά την αποφοίτηση.

και τέλος,

Ένα γιγαντιαίο ευχαριστώ στο ανθρώπινο δυναμικό της σχολής αυτής -καθηγητές, γραμματεία, βοηθητικό προσωπικό- και όλους όσους βοήθησαν προς αυτή τη θεαματική ανάπτυξη του τμήματος μας. Θα χαρώ να συνεργαστούμε ξανά στο μέλλον.

Π Ε Ρ Ι Ε Χ Ο Μ Ε Ν Α

<p>Α Ν Τ Ι Ε Ι Σ Α Γ Ω Γ Η Σ</p> <p>12</p>	<p>14</p> <p>ΤΟ ΘΕΜΑ</p>	<p>ΕΞΑΙΡΕΣΗ</p> <p>18</p>	<p>Ν Η Σ Ι Α</p> <p>22</p> <p>Ε Ε Ο Ρ Ι Α Σ</p>
<p>ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ</p> <p>27</p>	<p>28</p> <p>Ν Η Σ Ι</p>	<p>ΔΙΨΑ</p> <p>29</p>	<p>Ν Ε Ο</p> <p>33</p> <p>ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ</p>
<p>ΠΥΛΗ</p> <p>40</p>	<p>44</p> <p>ΘΑΣΙΣ</p>	<p>50</p> <p>ΝΕΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟ</p>	<p>Κ Η Π Ο Ι</p> <p>58</p>
<p>62</p> <p>ΑΣΥΛΟ</p>	<p>ΒΙΒΛΙΟ-</p> <p>64</p> <p>ΓΡΑΦΙΑ</p>		

ANTI

ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ

Αφορμή για το σχεδιασμό και την σκέψη στο πλαίσιο αυτής της εργασίας αποτέλεσε μία αντίφαση που διακρίνει το Αρχιπέλαγος του Αιγαίου: από τη μία οι συνεχείς ροές προσφύγων και η μετέπειτα απομόνωση τους σε συγκεκριμένα νησιά και από την άλλη η μαζική τουριστική ανάπτυξη. Επιχειρώντας μια διεύρυνση των ορίων των πραγματικοτήτων αυτών, το προσφυγικό ζήτημα συνδέει τη συλλογική μνήμη με τις περιπτώσεις εξορίας και απομόνωσης που έλαβαν χώρα στο Αιγαίο στο παρελθόν. Ειρωνικά, οι δύο τόσο αντιθετικές όψεις/συνθήκες του Αιγαίου -από τη μία οι διακοπές των τουριστών- παραθεριστών και από την άλλη η εξορία και η κατάντια των προσφύγων- ταυτίζονται χωρικά σε έναν τόπο μιας ζωής σε αναστολή. Αυτή η ταυτόχρονη αντίθεση και σύγκλιση αποτελεί και βασικό πυλώνα της πρότασης.

Έτος 2030 και οι συρροές προσφύγων στο Αιγαίο πέλαγος δεν έχουν παύσει. Τα κέντρα κράτησης μεταναστών αδυνατούν να εξασφαλίσουν ανθρώπινες συνθήκες διαβίωσης και η χώρα δέχεται συνεχείς πιέσεις για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Παράλληλα, το άλλοτε ειδυλλιακό τοπίο της Ελλάδας, πλέον μια προβλέψιμη σκηνογραφία, έχει ξεκινήσει να φθίνει στο ενδιαφέρον των τουριστών, οι οποίοι πλέον αποζητούν κάτι νέο και ασυνήθιστο, κάτι απρόβλεπτο που θα τους εξάψει την περιέργεια και θα κάνει τις διακοπές τους όσο το δυνατό πιο αξέχαστες.

Σε μια τελευταία προσπάθεια να επιλύσει και τα δυο ζητήματα, η πολιτεία προχωράει στη δημιουργία ενός καινοτόμου προσφυγικού camp πάνω σε ένα ξερονήσι του Αιγαίου, τη Δίψα, που έχει ως στόχο να φιλοξενήσει έναν μεγάλο αριθμό προσφύγων και ταυτόχρονα να διεγείρει ξανά το ενδιαφέρον των τουριστών. Ένα camp που θα λειτουργεί σαν ένα προσωρινό καταφύγιο για τους πρόσφυγες και παράλληλα ένα combo θέρετρου και θεάματος για τους τουρίστες που επισκέπτονται τη χώρα, διψασμένοι για δράμα και αίμα, συνηθισμένοι από τα realities και τα αιμοδιψή ειδησεογραφικά δελτία της σύγχρονης pop culture.

Η ιδέα είναι η δημιουργία ενός exclusive θεάματος, ενός τελετουργικού, το οποίο θα εξυπηρετεί παράλληλα δυο σκοπούς: από τη μία θα ελέγχει και θα κρατάει σταθερό τον αριθμό των προσφύγων, χωρίς όμως την άμεση ανάμειξη του κρατικού μηχανισμού, και από την άλλη θα παρέχει ένα νέο είδος τουριστικής αναψυχής. Με τον ίδιο τρόπο που οι αρχαίοι Ρωμαίοι συγκεντρώνονταν στο Κολοσσαίο για να απολαύσουν ένα ανθρωποφαγικό θέαμα, έτσι και οι σύγχρονοι παραθεριστές θα κατακλύζουν το Νέο αυτό Κολοσσαίο για να ξυπνήσουν τα πρωτόγονα τους ένστικτα, στην προσπάθεια τους να νιώσουν κάτι σε μια εποχή που έχει αποστραγγίσει κάθε ίχνος ενσυναίσθησης και συναισθηματισμού από αυτούς.

Πάνω: στρατόπεδο συγκέντρωσης πολιτικά αντιφρονούντων, Μακρόνησος, 1946

Κάτω: καταυλισμός προσφύγων, Μακρόνησος, 1922

Πάνω: πρόσφυγες στο Δημοτικό θέατρο
Αθηνών, 1922

Κάτω: καταυλισμός προσφύγων,
Μακρόνησος, 1922

ΕΞΑΙΡΕΣΗ

Υπάρχουν νησιά στο Αρχιπέλαγος του Αιγαίου τα οποία σε ορισμένες περιπτώσεις της ιστορίας τους μετατράπηκαν σε τόπους εξορίας, απομόνωσης και θανάτου: από την αρχαιότητα μέχρι και το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα, χρησιμοποιούνταν ανά διαστήματα ως τόποι απομόνωσης ατόμων από το υπόλοιπο σύνολο, σε ορισμένες περιπτώσεις για πολιτικούς, και σε άλλες για υγειονομικούς ή κοινωνικοοικονομικούς σκοπούς. Στη διάρκεια μεταξύ 1928 και 1971, υπολογίζεται ότι χρησιμοποιήθηκαν συνολικά 29 νησιά του Αιγαίου ως τόποι εξορίας και εγκλεισμού. Η μεταφορική και κυριολεκτική απόσταση των νησιών από την ηπειρωτική Ελλάδα, και κατά συνέπεια από το βασικό κορμό της κοινωνίας και παράλληλα κέντρο λήψης αποφάσεων, είχε στόχο την απομόνωση και «διαγραφή» των εκάστοτε προβλημάτων που ενδέχεται να προέκυπταν. Τα νησιά αυτά ήταν επί χρόνια η ντουλάπα που η χώρα έκρυβε τα προβλήματα της προκειμένου να μην επηρεάζουν την ομαλή λειτουργία της. Πρόσφυγες, πολιτικά αντιφρονούντες, άτομα με ψυχικές διαταραχές, καθώς και άτομα με ανιάτες ασθένειες ήταν τα τμήματα εκείνα του πληθυσμού που η κοινωνία -ή μέρος της κοινωνίας- επιθυμούσε την απομόνωση τους.

Στο κείμενο «Κατοικώντας την εξορία στο Αρχιπέλαγος»¹, ο Σ. Σταυρίδης ορίζει την εξορία ως «να βρεθείς έξω από τα όρια που σημαδεύουν τον τόπο των άλλων . Να βρεθείς έξω από τα όρια που σημαδεύουν τον τόπο των άλλων στους οποίους πριν ανήκες και εσύ. Ή που θα μπορούσες να ανήκεις, που έχεις το δικαίωμα να ανήκεις». Για τον Foucault, «Εξορίζοντας αυτό που θεωρεί μη φυσιολογικό στην ανθρώπινη ζωή (...), η κοινωνία οριοθετεί μια επιτηρούμενη περιοχή στην οποία εγκλείονται οι “επικίνδυνοι άλλοι”. Μια τέτοια χειρονομία δεν αποξένωσε ξένους που η καθημερινότητα είχε κρατήσει παραγνωρισμένους ή στην αφάνεια, αλλά δημιούργησε ξένους, παίρνοντας πρόσωπα οικεία για να τα μεταβάλλει σε αλλόκοτες μορφές που κανένας πια δε θα αναγνώριζε»². Τα νησιά της εξορίας λειτουργούσαν με σκοπό την «κάθαρση»: κάθαρση από ασθένειες, κάθαρση από πολιτικές ιδεολογίες, κάθαρση από το κοινωνικό στίγμα.

Το θέμα της εξορίας αναδύει και το θέμα της ετερότητας. Ως ετερότητα θεωρείται η ιδιότητα ή η κατάσταση του «άλλου», το γεγονός δηλαδή ότι κάποιο άτομο δεν ανήκει στο σύνολο, αλλά διαφοροποιείται από αυτό και προσδιορίζεται ως «διαφορετικός». Ακριβώς για αυτό το λόγο ο προσδιορισμός του ετέρου εξαρτάται άμεσα από τον προσδιορισμό της κατάστασης εκείνης από την οποία διαφοροποιείται. Συχνά, και κυρίως λόγω της φύσης της ανθρώπινης κοινωνίας, η ετερότητα γίνεται αντιληπτή ως πρόβλημα, και συχνά ως κάτι επικίνδυνο, ένα μελανό σημείο στη συνοχή της κοινωνίας. Για το λόγο αυτό επιχειρείται η αντιμετώπιση της είτε μέσω της εξομίωσής της είτε μέσω της απομόνωσης και εξαφάνισής της. Στην δεύτερη περίπτωση, η λύση που συχνά επιχειρείται είναι ο χωρικός αποκλεισμός, με συχνά απαραίτητη και τη συνθήκη του ελέγχου.

«Η πειθαρχία απαιτεί πολλές φορές την περίφραξη, τον καθορισμό ενός χώρου διαφορετικού από όλους τους άλλους, ενός χώρου περιχαρακωμένου, επίλεκτο χώρο της πειθαρχικής μονοτονίας.»

Foucault, M. Επιτήρηση και τιμωρία. μτφ. Κ. Χατζηδήμου. εκδ. Κέδρος, 2008, σ.188

Οι τόποι της εξορίας, όπως ισχυρίζονται οι Κουκοσούλα και Θεοδωρίδου στην έρευνα τους «*έξαιρείν. Από την ετεροτοπία της Μακρονήσου στις σύγχρονες μορφές εξουσίας*»³ μπορούν να αναγνωριστούν ως περιπτώσεις ετεροτοπιών. Σύμφωνα ξανά με τον Foucault, «οι ετεροτοπίες μπορεί να είναι τόποι με ορισμένη και ακριβή τοποθεσία, εύκολα εντοπίσιμοι στο χάρτη, τόποι όμως που βρίσκονται έξω από όλους τους άλλους τόπους»⁴

Οι τόποι αυτοί χαρακτηρίζονται από ορισμένες αρχές και κατηγοριοποιούνται σε δύο περιπτώσεις: τις ετεροτοπίες απόκλισης/παρέκκλισης και τις ετεροτοπίες κρίσης. Οι ετεροτοπίες κρίσεις είναι τόποι απαγορευμένοι, ιεροί ή προνομοιούχοι που απευθύνονται σε άτομα που βρίσκονται σε μια κατάσταση κρίσης σε σχέση με την κοινωνία και το ανθρώπινο περιβάλλον στο οποίο ζουν. Παραδείγματα τέτοιων κρίσεων είναι οι γυναίκες κατά τη διάρκεια της έμμηνου ρύσης, η ενηλικίωση, η γήρανση. Οι ετεροτοπίες απόκλισης/παρέκκλισης, στις οποίες ανήκουν και οι τόποι εξορίας, αφορούν τις ετεροτοπίες που τοποθετούνται άτομα με συμπεριφορά αποκλίνουσα σε σχέση με το μέσο όρο ή τον κανόνα.

Μια κοινωνία έχει τη δυνατότητα ελέγχου της λειτουργίας μιας ετεροτοπίας, μπορεί να την παύσει ή να την επαναφέρει. Οι ετεροτοπικοί χώροι επιτελούν πάντοτε μια ορισμένη λειτουργία και μπορούν να κάνουν δυνατή τη συνύπαρξη πολλών διαφορετικών και ασύμβατων μεταξύ τους χώρων μέσα στον ίδιο τόπο. Μία εκ των βασικών συνθηκών που επιτυγχάνουν την ολοκληρωμένη λειτουργία τέτοιων τόπων είναι η ύπαρξη ετεροχρονίας. Αυτό σημαίνει ότι τα εντός της ετεροτοπίας άτομα βρίσκονται σε μια διαφοροποιημένη εκδοχή του παραδοσιακού χώρου. Παραθέτοντας τα λόγια του Foucault, «οι ετεροτοπίες προϋποθέτουν πάντα την ύπαρξη ενός συστήματος ανοίγματος και κλεισίματος το οποίο τις απομονώνει και συγχρόνως τις καθιστά προσπελάσιμες»⁵. Το σύστημα αυτό δύναται να είναι μια διαδικασία μύησης ή μια διαδικασία εξαναγκασμού.

Μια ετεροτοπία παρέκκλισης είναι και τα προσφυγικά camp. Αυτό που παρεκκλίνει στην περίπτωση αυτή δεν είναι η συμπεριφορά, αλλά ο τόπος προέλευσης των χρηστών. Μέσα από τη λειτουργία τέτοιων κέντρων κράτησης, ο «παρεκκλίνων», ο «άλλος» χρησιμοποιείται με σκοπό την ενδυνάμωση των κοινωνικών, πολιτικών, οικονομικών και πολιτιστικών ταυτοτήτων εκείνων που δεν είναι «άλλοι». Οι πρόσφυγες στα κέντρα κράτησης έρχονται σε ένα είδος απόλυτης ρήξης με τον παραδοσιακό τους χρόνο. Η χρονική αυτή ρήξη γίνεται αντιληπτή με την έννοια ενός μεταβατικού χρόνου ανάμεσα σε ένα πριν που διακόπηκε βίαια από έναν πόλεμο (ή μια ανάλογη συνθήκη) και ένα μετά το οποίο δεν μπορεί να προσδιοριστεί χρονικά -ούτε χωρικά- και κατά συνέπεια οι πρόσφυγες βρίσκονται χρονικά εγκλωβισμένοι σε μια ημιμόνιμη σταθερότητα, σε πλήρη αντίθεση ή/και σύγκρουση με τον χώρο του «έξω».

¹ 10η Διεθνής Έκθεση Αρχιτεκτονικής Μπιενάλε Βενετίας: Ελληνική Συμμετοχή. *Το Αιγαίο: μια διάσπαρτη πόλη*. εκδ. futura, 2006 σ. 160

² Σταυρίδης, Σ. *Μετέωροι χώροι της ετερότητας*. εκδ. Αλεξάνδρεια, 2010. σ. 217

³ Θεοδωρίδου, Σ. Κουκοσούλα, Σ. *έξαιρείν. Από την ετεροτοπία της Μακρονήσου στις σύγχρονες μορφές εξουσίας*, Ερευνητική εργασία, Α.Π.Θ. 2020

⁴ Foucault, M. 1967. *Of other spaces*. μτφ. J. Miskowiec. εκδ. Johns Hopkins University Press, τεύχος 16, 1986. σ. 22-27

⁵ Foucault, M. 1967. *Of other spaces*. μτφ. J. Miskowiec. εκδ. Johns Hopkins University Press, τεύχος 16, 1986. σ. 22-27

ΝΗΣΙΑ ΕΞΟΡΙΑΣ

Με απόφαση της Κρητικής Πολιτείας, μεταφέρονται το 1903 οι πρώτοι λεπροί στη νήσο της Σπιναλόγκας. Το 1948 το λεπροκομείο κλείνει οριστικά, μετά την εύρεση της θεραπείας για την ασθένεια. Καθώς η κοινωνία του νησιού αποτελούσε σημαντική πηγή εισόδων για τις γύρω περιοχές, προτάθηκε από την πολιτεία η επαναλειτουργία της Σπιναλόγκας ως ψυχιατρικό άσυλο -ιδέα που δεν υλοποιείται. Το 1963 η νήσος κηρύσσεται Δημόσιο Τουριστικό Κτήμα και περνάει στην κυριότητα του Ε.Ο.Τ., ο οποίος το 1967 προτείνει την ανέγερση τουριστικού θέρετρου στη νήσο, ιδέα που επίσης δεν υλοποιείται.

ΓΥΑΡΟΣ

Η πρώτη περίπτωση απομόνωσης στη Γυάρο ήταν το 65 π.Χ., όταν μεταφέρθηκαν εκεί Ρωμαίοι εξόριστοι. Την περίοδο μετά τον εμφύλιο (1947-1953) δημιουργήθηκαν στο νησί φυλακές πολιτικά αντιφρονούντων, οι οποίες επαναλειτούργησαν τις περιόδους 1954-1961, 1967-1968 και 1973-1974.

ΜΑΚΡΟΝΗΣΟΣ

Μετά τη λήξη των Βαλκανικών πολέμων το 1913, Τούρκοι αιχμάλωτοι μεταφέρθηκαν προς απομόνωση στη Μακρόνησο, όπου και παρέμειναν για μερικούς μήνες. Με την προσφυγική κρίση του 1922, πρόσφυγες από τον Πόντο και τη Σμύρνη τοποθετούνται από την πολιτεία στο νησί με σκοπό την απομόνωσή τους. Η μεταφορά τους εκεί πραγματοποιήθηκε εξαιτίας της αδυναμίας απορρόφησής τους από τη χώρα, καθώς και λόγω των ασθενειών που είχαν χτυπήσει ένα μεγάλο μέρος του πληθυσμού αυτών. Η Μακρόνησος μετατράπηκε με τον τρόπο αυτό σε ένα προσφυγικό και παράλληλα υγειονομικό καταυλισμό-απομόνωση. Το 1935 μεταφέρονται στο νησί οι πρώτοι πολιτικά αντιφρονούντες και τοποθετούνται σε στρατόπεδα συγκέντρωσης. Η χρήση των στρατοπέδων συνεχίζει από το 1946 και έπειτα, ξανά με αιχμαλώτους πολιτικά αντιφρονούντες, έως και το 1961. Στο διάστημα αυτό λειτουργούν στο νησί στρατόπεδα «εθνικής αναμόρφωσης», όπως αποκαλούνταν, όπου οι έγκλειστοι, παράλληλα με τα βασανιστήρια, συμμετείχαν και σε ψυχαγωγικές, πολιτιστικές και πνευματικές δραστηριότητες που διέθετε το στρατόπεδο, όπως χειροτεχνίες, θέατρο, μουσικά γλέντια και άλλα.

Στις περιπτώσεις αυτές των νήσων απομόνωσης εντοπίζεται ένα κοινό μοτίβο στη μετεξέλιξη της λειτουργίας του στο πέρασμα του χρόνου: η γεωγραφική και χωρική τους ποιότητα, καθώς και το αφήγημα τους, είχαν ως αποτέλεσμα το να χρησιμοποιούνται επανειλημμένα ως τόποι εγκλεισμού και απομόνωσης με αντικείμενα -σχεδόν πάντα- ομάδες ατόμων που καταδικάζονταν στο περιθώριο.

Αυτό που κάνει τα νησιά του Αιγαίου πελάγους πιο αποτελεσματικούς τόπους εξορίας είναι η ίδια η φύση των νησιών, το φυσικό τους τοπίο, το οποίο διαθέτει γνωρίσματα που εξυπηρετούν επιτυχώς τη συνθήκη της φυλάκισης και της απομόνωσης: συγκεκριμένα όρια, απόκρημνες πλαγιές, συνθήκες εξαθλίωσης, αλλά και η απόστασή τους, κυριολεκτική και μεταφορική από την υπόλοιπη κοινωνία.

Πάνω: “ορχήστρα και χορός είναι καθημερινή ψυχαγωγία των σκαπανέων μετά το εσπερινόν συσσίτιον”

Κάτω: “σκαπανείς του Β΄ τάγματος φιλοτεχνούν τον “Παρθενώνα””

Πάνω: η πύλη εισόδου στο στρατόπεδο της Μακρονήσου, 1946

Κάτω: "10:30-12 μπάνιο και ψυχαγωγία"

“Με τη Διεθνή Διακήρυξη των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων έπειτα από τον Β’ Παγκόσμιο Πόλεμο, κατοχυρώθηκε το δικαίωμα του κάθε ανθρώπου στις διακοπές, μετατρέποντας το ταξίδι από άλλοτε προνόμιο των οικονομικά ευκατάστατων σε κατοχυρωμένο ανθρώπινο δικαίωμα. (...) Σε γεωπολιτικό επίπεδο, ο τουρισμός έγινε ένα εργαλείο που θα επιτύγχανε πολιτιστική διπλωματία: λειτουργούσε ως γέφυρα μεταξύ των διαφορών των επιμέρους κρατών και έγινε παράλληλα ένα μέσο οικονομικής ανάκαμψης των λιγότερο ανεπτυγμένων -κατά τα δυτικά πρότυπα- κρατών, που πλέον αποκτούσαν βαρύτητα στον παγκόσμιο χάρτη. Ως αποτέλεσμα του ήπιου κλίματος, του ελκυστικού φυσικού τοπίου και της μυθικής ιστορίας που τη χαρακτήριζε, η περιοχή της Μεσογείου, και πιο συγκεκριμένα τα νησιά της, ήταν από τις πρώτες περιοχές που εξελίχθηκαν γρήγορα σε τουριστικούς προορισμούς. Η προϋπαρξη μικρών ναυτιλιακών και αεροπορικών υποδομών -απομεινάρια του πολέμου- έκανε τα νησιά εύκολα προσβάσιμα και ήταν ένας από τους βασικούς παράγοντες της ταχύτατης ανάπτυξής τους: οι τουριστικοί προορισμοί μπορούσαν πλέον να γίνουν προσβάσιμοι με εμπορικές πτήσεις και μεγάλα πλοία, μειώνοντας έτσι το άλλοτε ακριβό κόστος των ταξιδιών.”

Kondulatos, D. “Traveling to the Cyclades: Modernist Projections”. κείμενο από το βιβλίο *The architect is absent: Approaching the Cycladic Holiday House*. εκδ. Kyklada, 2020.

ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ

Ανάλογα το αφήγημα και τις υποδομές τους, τα επιμέρους νησιά του αρχιπελάγους άρχισαν να απευθύνονται σε διαφορετικές κατηγορίες επισκεπτών, αποκτώντας έτσι συγκεκριμένες ταυτότητες: υπήρχαν τα οικογενειακά νησιά της θαλπωρής, τα ανέμελα νησιά των χίπηδων, τα έξαλλα νησιά των πάρτι και της απόλαυσης. Το αρχιπέλαγος πέρασε σε μια νέα φάση, όπου ναι μεν ήταν ένα ενιαίο δίκτυο νήσων, διαιρέθηκε δε σε ένα σύνολο μικρότερων δικτύων νησιών τα οποία συνδέονταν μεταξύ τους όχι τόσο λόγω κάποιου άλλου παράγοντα, αλλά επειδή εξυπηρετούσαν ένα κοινό αφήγημα. Ένας τουρίστας μετά την Τήνο ήταν πιο πιθανό να επισκεφθεί την Πάτμο παρά τη Μύκονο, που βρισκόταν σε κοντινότερη απόσταση. Η ταυτότητα που είχε αποδοθεί στο κάθε νησί το συνέδεε με συγκεκριμένα άλλα νησιά, και όλα τα νησιά αυτά μαζί αποτελούσαν ένα ενιαίο δίκτυο επικοινωνίας και διάδρασης μέσω των επισκεπτών τους. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι τα υπο-δίκτυα αυτά των επιμέρους νήσων έχουν νόημα μόνο συσχετισμένα με τις τουριστικές επισκέψεις, εγχώριες ή μη.

Κατά τη διάρκεια της δεκαετίας του 2010, νησιά που κατά κανόνα βρίσκονταν κοντά στα ελληνοτουρκικά σύνορα ξεκίνησαν να γίνονται δέκτες μαζικώς εισερχόμενων προσφυγικών κυμάτων. Οι εισερχόμενοι πρόσφυγες επηρέασαν την ανθρωπογεωγραφία των νήσων αυτών και μετέβαλαν την έως τότε ταυτότητα τους αναφορικά με τον τουριστικό τους χαρακτήρα. Ως επακόλουθο, τα νησιά αυτά συνδέθηκαν αφηγηματικά μεταξύ τους και δημιούργησαν ένα νέο νοητό υπό-δίκτυο. Η τουριστική βιομηχανία απλώς αφαίρεσε τα νησιά αυτά από τις διαθέσιμες επιλογές και συνέχισε κανονικά την εξέλιξη της στη χώρα, αφού παρόλο τη φυσική απόσταση από τα προσφυγικά νησιά, η διαφοροποίηση των δικτύων αυτών ήταν τόσο ισχυρή που δεν επέτρεπε να διαφανεί στα γειτονικά νησιά η επίδραση του. Το δίκτυο των προσφυγικών νησιών έκτοτε αντιμετώπισε πλήγμα στις τουριστικές εισροές. Χαρακτηριστικά, στη Λέσβο, το 2016, καταγράφηκε πτώση στις αφίξεις των πτήσεων charter κατά 58,75%, ενώ στη Χίο κατά 68,91%. Την ίδια χρονιά, καταγράφηκε και η μεγαλύτερη αύξηση στις αιτήσεις ασύλου στη χώρα από εισερχόμενους πρόσφυγες στη διάρκεια της δεκαετίας (από 13.205 το 2015 στις 51.110 το 2016).

Έτσι, δίπλα από τα νησιά της απόλαυσης και της διασκέδασης αναπτύχθηκαν (ξανά) τα νησιά της απομόνωσης και του θανάτου. Στη Μύκονο, κάθε καλοκαίρι, συρρέουν οι τουρίστες την ίδια στιγμή που στη Λέσβο πρόσφυγες ξεβράζονται νεκροί στις ακτές ή περικλείονται σε ασφυκτικά γεμάτα κέντρα κράτησης. Το Αρχιπέλαγος του Αιγαίου έχει καταλήξει να λειτουργεί σαν ένα μεγάλο δίκτυο ειδυλλιακών θέρετρων, μπλεγμένο με ένα δίκτυο κέντρων κράτησης και «φωνικών» παραλιών.

ΝΗΣΙ

Το νησί είναι, επομένως, ταυτόχρονα τόπος εξορίας και εκτοπισμού, αλλά και τόπος-θέρετρο για παραθεριστές. Άλλωστε, τα ξερονήσια του Αιγαίου είναι εν δυνάμει τιμωρητικά από μόνα τους: περιτριγυρισμένα από άφθονο -αλμυρό- μη πόσιμο νερό, ξηρά, δίχως σημαντική βλάστηση και πηγές τροφής το καλοκαίρι και εκτεθειμένα στα ακραία καιρικά φαινόμενα, τους ανέμους και τη διάβρωση της αλμύρας το χειμώνα, είναι συχνά μέρη αφιλόξενα, δίχως την επέμβαση του ανθρώπου. Για το λόγο αυτό, συχνά οι εξόριστοι αφήνονταν απλώς στις φυσικές συνθήκες των νησιών αυτών προς την εξόντωσή τους.

Ένα νησί είναι νοηματικά φορτισμένο με όλα τα είδη ουτοπικών και ετεροτοπικών εντάσεων και δυνατοτήτων. Είναι ένας ανεξάντλητος τόπος για φαντασιακές ιδέες, επενδύσεις και υπολογισμούς και μπορεί να είναι ο νοητός εκείνος τόπος όπου φιλοξενεί τις πιο παθιασμένες ουτοπικές ιδέες και παράλληλα τις πιο σκοτεινές δυστοπικές συνθήκες. Μπορεί να είναι έμπνευση ή, αντίθετα, ένα σύμβολο της ερήμωσης, ένα άγονο νησί που χτυπιέται από τους ανέμους, μια χωματερή για μετανάστες, εξόριστους και κατάδικους.

Υπάρχει μια αίγλη στην έννοια του νησιού γιατί πάντα υποδηλώνει κάτι περισσότερο από αυτό που υποτίθεται ότι είναι, ως σημείο σε έναν χάρτη, μια τοποθεσία, ένας βράχος μέσα στον ωκεανό, ένα τεράστιο κομμάτι γης. Μатаιώνει τις προσπάθειές μας να το εδαφικοποιήσουμε: διαρρέει προς όλες τις κατευθύνσεις, τείνει πάντα να αποκολλάται από αυτό που υποτίθεται ότι είναι σαν ένα κομμάτι γης που περιβάλλεται από νερό. Η φαντασία του νησιού αμφισβητεί την υλική πραγματικότητα του. Ένα νησί μπορεί να είναι ταυτόσημο με τη μοναξιά ή την απομόνωση, ωστόσο, από μια άλλη οπτική γωνία, το νησί είναι κατ' εξοχήν το πέρασμα ή το σημείο διέλευσης: η περιοχή που καθιστά δυνατές τις μεταβάσεις και τις ανταλλαγές. Δεν υπάρχει θαλάσσιο εμπόριο ή εμπόριο χωρίς νησιά, χωρίς τα λιμάνια τους στα οποία μπορεί το εκάστοτε πλοίο να επισκεφθεί για νέες προμήθειες πριν ξεκινήσει την αναχώρηση του για την ανοιχτή θάλασσα.

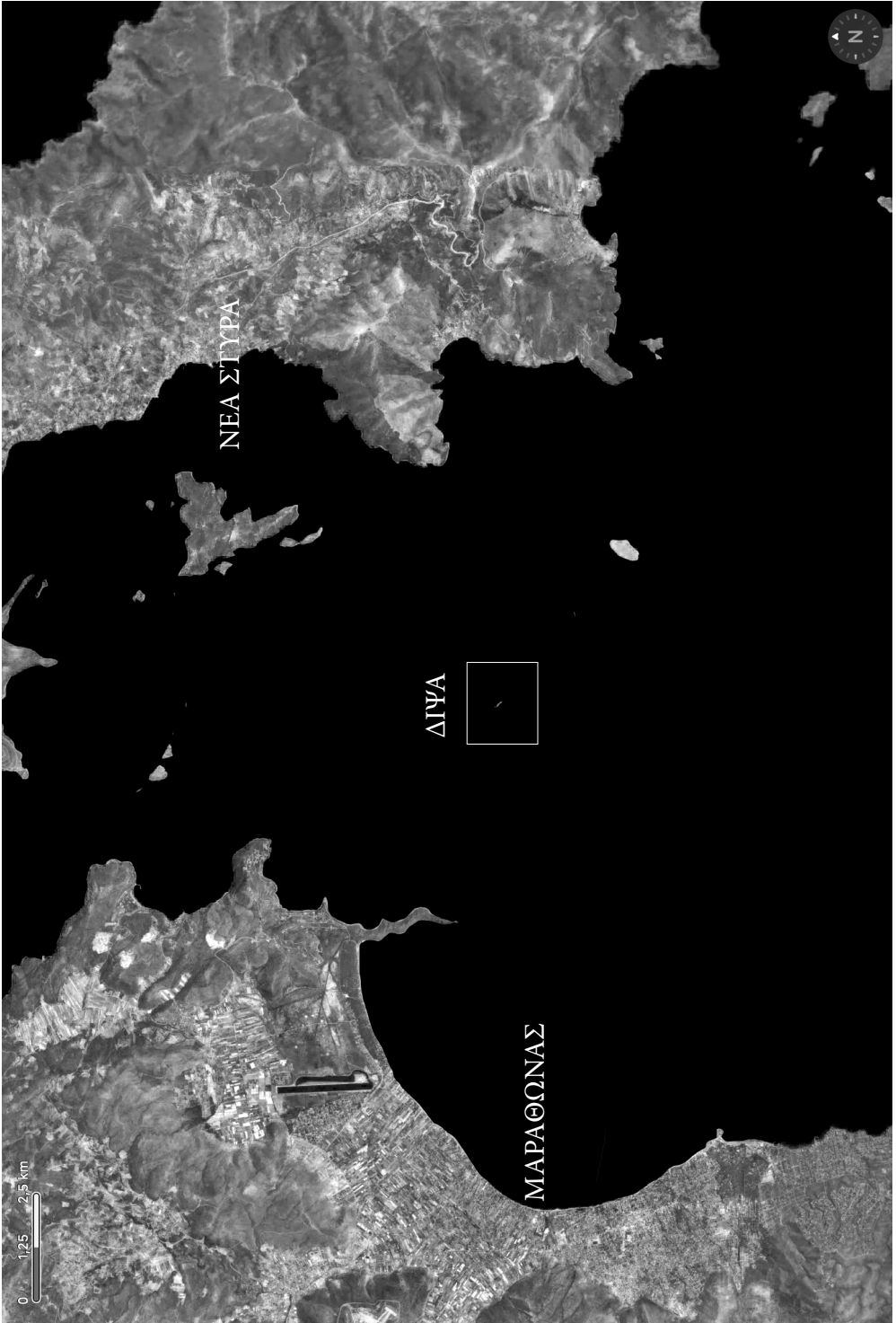
Η δυστοπική εκδοχή του νησιού εντοπίζεται στην ελληνική ιστορία με τη μορφή του νησιού ως τόπο εξορίας, τιμωρίας και βασανιστηρίων για όσους θεωρούνταν ανεπιθύμητοι, φορείς μιάσματος για πολιτικούς (Γυάρος, Μακρόνησος, Γαύδος), ή υγείας (Σπιναλόγκα, Λέρος) ή ποινικούς ή ηθικούς λόγους (Δίψα). Αλλά αυτές οι ίδιες δυστοπίες μετατρέπονται σε ου- ή α-τοπίες καθώς η θάλασσα ανάγεται σε μια κινούμενη διττή πραγματικότητα της δυνατότητας και της αδυναμίας σύνδεσης με την ηπειρωτική χώρα. Τα νησιά είναι έτσι τόποι γέννησης/ζωής/σωτηρίας, αλλά και θανάτου (όπως στα περάσματα των προσφύγων ανά τους αιώνες ή το ναυάγιο στη νήσο Δίψα), φτώχειας και ευαλωτότητας, αλλά και αυτάρκειας και πλούτου (λόγω της ναυσιπλοΐας), ανοίγματος, αλλά και κλεισίματος (όπως ανοίγονται στον ορίζοντα αλλά και όπως κλείνονται στον εαυτό τους), οάσεις, αλλά και αδιέξοδα/σημεία εγκλωβισμού.

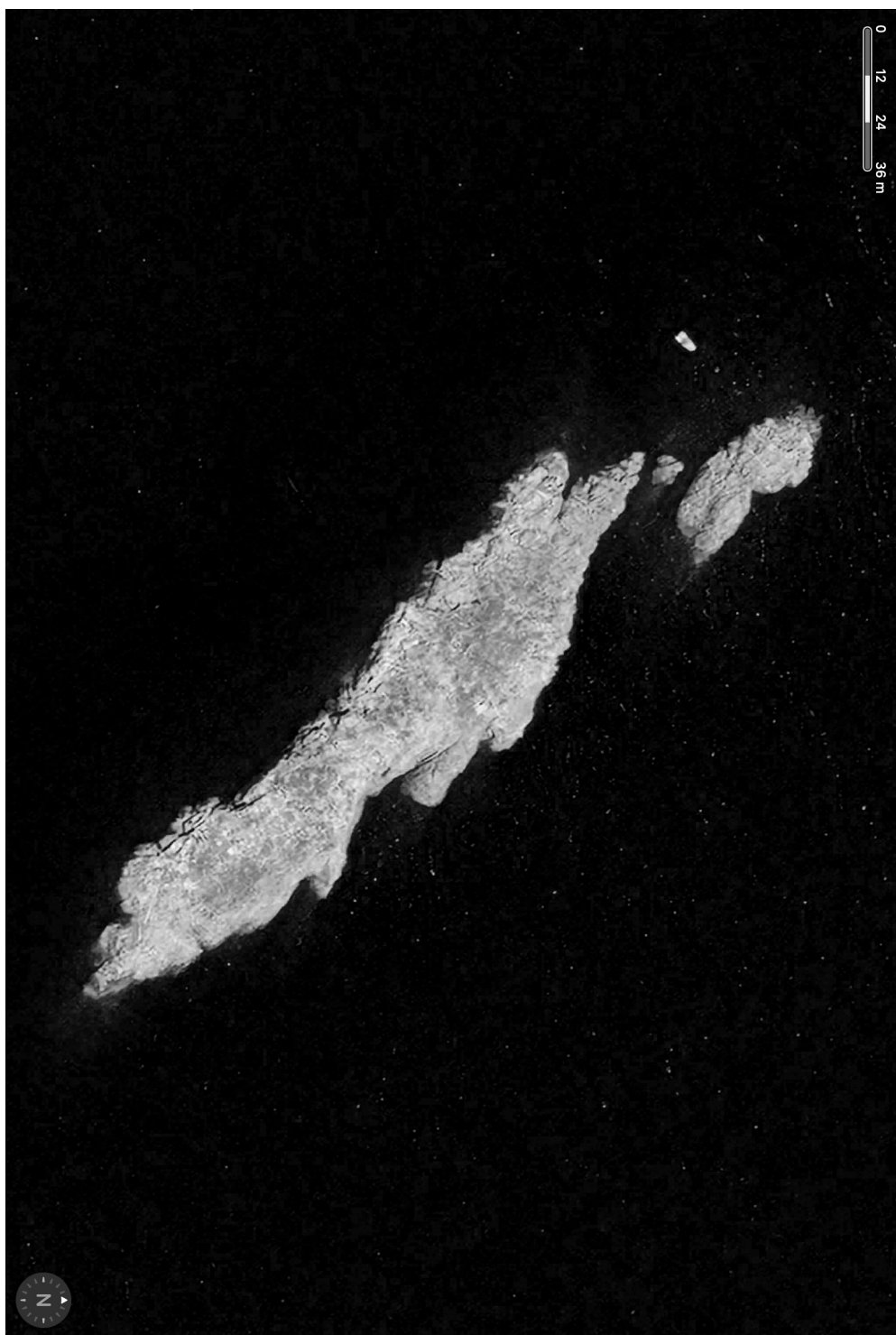
(38.113720 N)

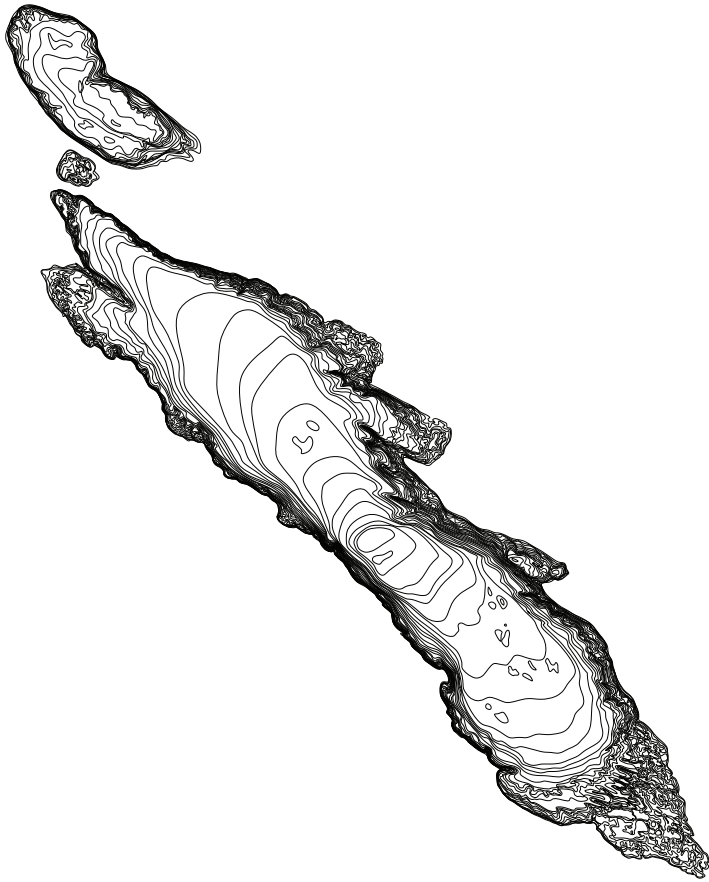
(24.115784 E)

ΔΙΨΑ

Η Δίψα είναι μια βραχονησίδα στον Β. Ευβοϊκό που απέχει 3 ναυτικά μίλια από την παραλία του Μαραθώνα και 6 ναυτικά μίλια από τα Νέα Στύρα της Εύβοιας. Είναι βραχώδης και αλίμενη, ενώ τα θαλάσσια ρεύματα γύρω της κάνουν σχεδόν αδύνατο τον κολυμβητικό διάπλου μέχρι την κοντινότερη στεριά. Στη διάρκεια της αρχαιότητας αποτελούσε τόπο εξορίας, όπου οι εξόριστοι αφήνονταν στο ξερονήσι με σκοπό την εξόντωσή τους εξαιτίας της στέρησης τροφής και νερού. Στην περίπτωση που κατάφεραν να επιβιώσουν με το πέρασ ορισμένων ημερών, τους δινόταν χάρη. Το 1904, ένα ατμόπλοιο προσκρούεται στη νησίδα και βυθίζεται, με τους επιβάτες να σώζονται σκαρφαλώνοντας στη βραχονησίδα. Εξαίρεση αποτέλεσε ένας άνδρας ο οποίος, πέφτοντας από το πλοίο, συνθλίφτηκε στα βράχια της Δίψας.

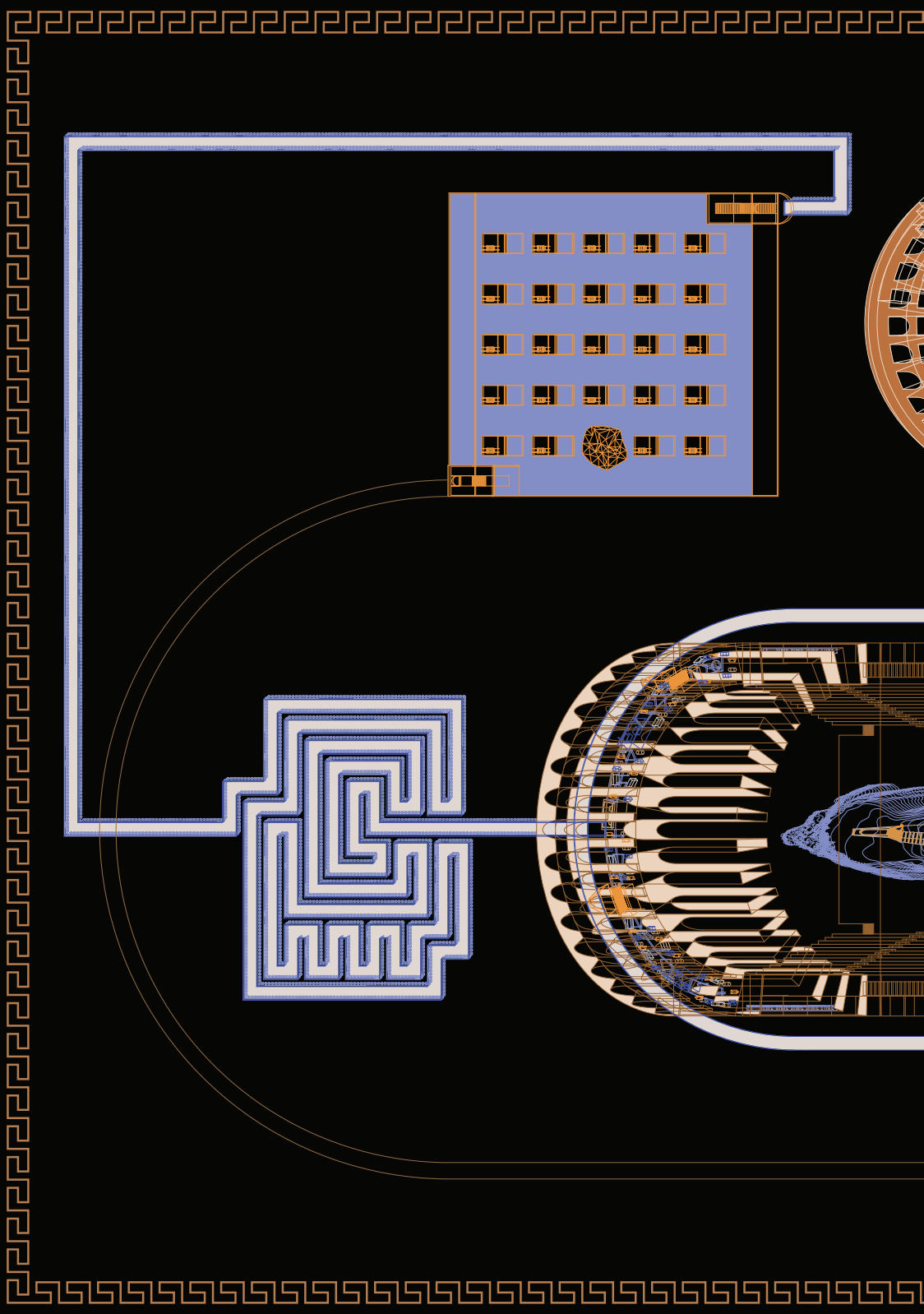

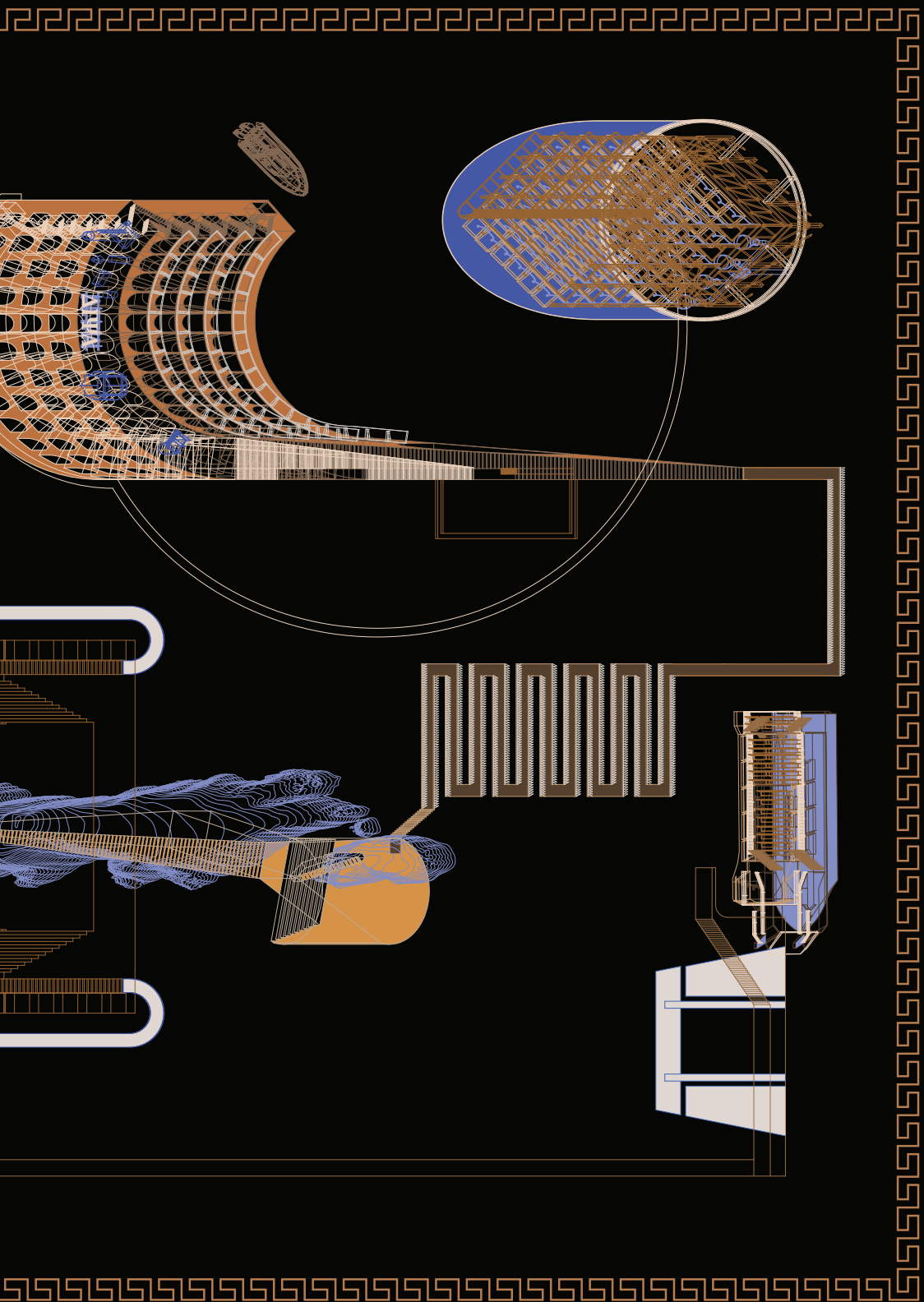

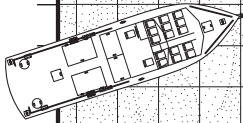
ΝΕΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ

Με σκοπό τη δημιουργία μιας δομής που θα φιλοξενεί δύο τόσο αντιθετικές ποιότητες χρηστών, σκοπός ήταν η εύρεση ενός τρόπου με τον οποίο οι δύο αυτές οντότητες θα βρίσκονται να μην σε κοντινή απόσταση, αλλά θα εξασφαλίζεται η μη επαφή τους. Ως ιδέα προτάσσεται η έννοια του αρχιπελάγους, καθώς αντιμετωπίζεται ως η χωρική αυτή συνθήκη που επιτρέπει μια ελεγχόμενη επαφή και μια αποτελεσματική οριοθέτηση μεταξύ των επιμέρους τμημάτων του. Δημιουργείται έτσι ένα νέο, τεχνητό αρχιπέλαγος γύρω από τη βραχονησίδα της Δίψας. Όπως και στο Αιγαίο, έτσι και στην περίπτωση αυτή θα εξασφαλίζεται σύνδεση μεταξύ των τμημάτων μόνο όταν χρειάζεται και θα επιτυγχάνεται πλήρης απομόνωσή τους όταν η επικοινωνία δεν κρίνεται απαραίτητη. Αυτό επιτυγχάνεται με τη δημιουργία δικτύων διαδρομών που συνδέουν μεταξύ τους τις νησίδες εκείνες που απευθύνονται στο ίδιο τμήμα του πληθυσμού, φροντίζοντας να μην νοείται καν αλληλεπίδραση μεταξύ των δύο. Αντί για νησιά, το αρχιπέλαγος της Δίψας αποτελείται από επιμέρους (μεγα)δομές που ξεπροβάλλουν μέσα από τη θάλασσα και επιτελούν ξεχωριστές λειτουργίες. Κάθε Σάββατο, ένας όχι μεγάλος αριθμός τουριστών καταφθάνει στη Δίψα. Στη δύση της ίδιας μέρας, οι τουρίστες αυτοί γίνονται μάρτυρες μιας τελετής θυσίας προσφύγων, μια μέθοδο «αυτορρύθμισης» με στόχο να διατηρήσουν οι ίδιοι σταθερό τον όλο και αυξανόμενο πληθυσμό τους.

Η εθελούσια συμμετοχή των προσφύγων έρχεται ως αποτέλεσμα μιας αλλαγής στη νομοθεσία. Πιο συγκεκριμένα, η διαδικασία απόκτησης ασύλου στη χώρα τροποποιείται και, πλέον, ως τελευταίο στάδιο και καθήκον προς εκπλήρωση πριν την εξασφάλιση του ασύλου για τον κάθε πρόσφυγα ορίζεται το να διανύσει 100 ημέρες στη Δίψα. Με το πέρας των 100 ημερών, χορηγείται άσυλο στους επιβιώσαντες πρόσφυγες και τους δίνεται η ευκαιρία για ένα νέο ξεκίνημα στη χώρα. Η μεταφορά τους στη Δίψα δεν είναι υποχρεωτική, αλλά είναι το μόνο μέσο που θα εξασφαλίσει άσυλο στους ίδιους και τις οικογένειές τους. Με τη μεταφορά του εκεί, κάθε πρόσωπο συναινεί στην τέλεση όλων των τελετουργιών μέσα στις 100 αυτές μέρες που θα παραμείνει εκεί. Η συναίνεση αφορά την παραμονή και συμβίωση με τους υπόλοιπους πρόσφυγες, τη συμμετοχή καθημερινά στην παραγωγή της τροφής και, τέλος, την υποχρεωτική συμμετοχή στην τελετή του Σαββάτου.

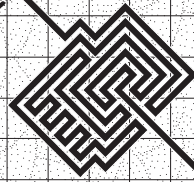
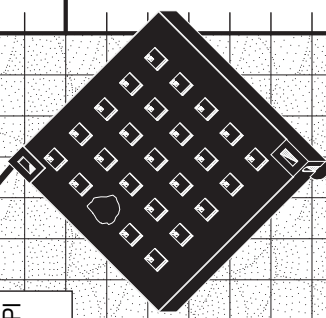

ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ ΤΑΚΤΟΠΟΙΟΥΝΤΑΙ ΣΤΙΣ ΜΗΣΙΔΕΣ ΤΟΥΣ ΚΑΙ ΞΕΚΟΥΡΑΖΟΝΤΑΙ ΜΕΧΡΙ ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΥΣΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ.

ΜΕΣΩ ΜΙΑΣ ΚΑΜΠΥΛΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΜΕ ΘΕΑ ΣΤΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ, ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ ΟΔΗΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΗΝ ΟΑΣΙΣ. Η ΑΠΟΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΚΑΜΠΥΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΟΥΣ ΕΙΣΑΓΕΙ ΣΕ ΜΙΑ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΜΥΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΠΕΡΟΤΟΠΙΑ ΤΗΣ ΔΙΨΑΣ

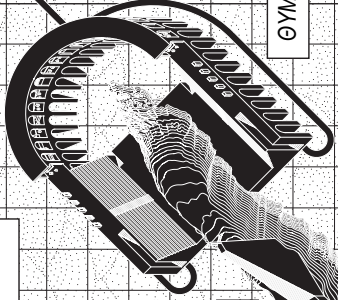
ΟΑΣΙΣ

ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ ΤΕΛΟΥΝ ΤΟΝ ΔΕΙΠΝΟ ΜΕ ΘΕΑ ΤΟΝ ΕΞΟΣΤΡΑΚΙΣΜΟ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΑ ΛΑΜΒΑΝΟΥΝ ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗ ΘΥΜΕΛΗ.

ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ ΚΑΤΑΦΘΑΝΟΥΝ ΛΙΓΟ ΜΕΤΑ ΤΟ ΜΕΣΗΜΕΡΙ ΤΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ ΣΤΗΝ ΠΥΛΗ ΤΟΥ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΤΗΣ ΔΙΨΑΣ ΚΑΙ ΑΠΟΒΙΒΑΖΟΝΤΑΙ.

ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ

ΘΥΜΕΛΗ

ΜΕΣΩ ΜΙΑΣ ΛΑΒΥΡΙΝΘΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ, ΟΙ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ ΟΔΗΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΝΕΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟ ΚΑΙ ΞΕΚΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ ΤΟΥ ΦΑΓΗΤΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΩΝΤΑΣ ΑΓΝΑ ΥΛΙΚΑ ΠΟΥ ΕΧΟΥΝ ΚΑΛΛΙΕΡΓΗΣΕΙ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΒΔΟΜΑΔΑ ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ.

ΛΙΓΟ ΠΡΙΝ ΤΗ ΔΥΣΗ ΤΟΥ ΗΛΙΟΥ ΚΑΘΕ ΣΑΒΒΑΤΟ, ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΟΔΗΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟ ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ ΜΕΣΩ ΜΙΑΣ

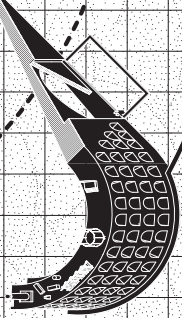
Τ

ΟΙ ΕΞΟΣΤΡΑΚΙΣΜΕΝΟΙ

ΚΑΘΑΡΓΗΤΗΡΩ ΜΕΣΩ ΜΙΑΣ ΣΤΟΙΧΙΣΜΕΝΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ, ΟΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΟΥΝ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΚΑΙ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑ ΠΡΟΣ ΕΞΟΣΤΡΑΚΙΣΜΟ¹³

ΚΑΘΟΔΗΓΟΥΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΦΩΣ ΤΟΥ ΦΑΡΟΥ¹⁴, ΟΙ ΝΕΟΑΦΙΞΑΝΤΕΣ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΦΘΑΝΟΥΝ ΣΤΟ ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ ΤΗΣ ΔΙΨΑΣ ΚΑΙ ΣΥΛΛΕΓΟΝΤΑΙ ΣΤΟ ΑΣΥΛΟ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΥΠΟΛΟΙΠΟΥΣ ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ ΤΗΣ ΔΟΜΗΣ, ΠΕΡΙΘΑΛΠΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΔΙΑΜΟΙΡΑΖΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΚΕΛΑ¹⁵.

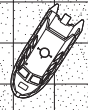
ΠΥΛΗ

ΑΣΥΛΟ

ΣΤΟ ΔΩΜΑ ΤΟΥ ΑΣΥΛΟΥ, ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΕΧΟΥΝ ΣΤΗ ΔΙΑΘΕΣΗ ΤΟΥΣ ΜΙΑ ΠΟΙΚΙΛΙΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΓΙΑ ΝΑ ΠΕΡΝΟΥΝ ΕΥΧΑΡΙΣΤΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΤΟΥΣ ΜΕΣΑ ΣΤΗ ΜΕΡΑ.

ΚΗΠΟΙ

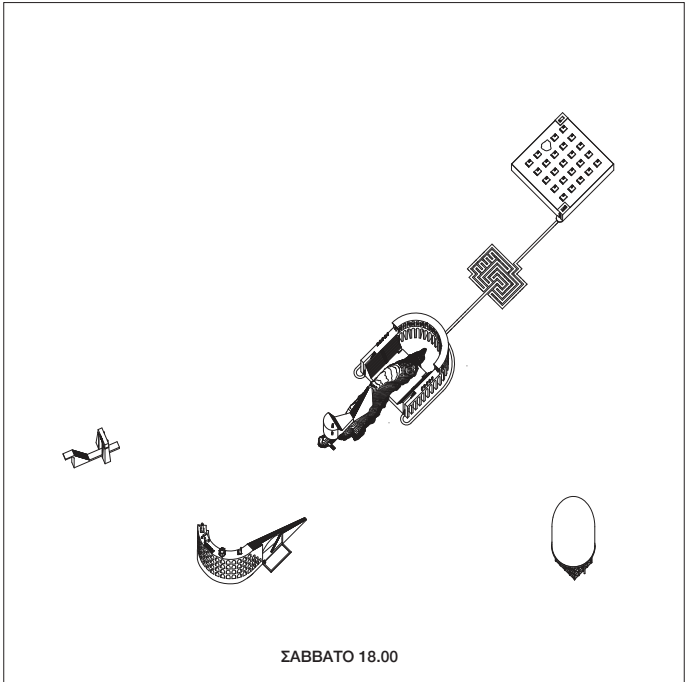
ΜΙΑ ΦΟΡΑ ΤΗ ΜΕΡΑ ΚΑΙ ΓΙΑ 2 ΩΡΕΣ, ΟΙ ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ ΟΔΗΓΟΥΝΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΗΠΟΥΣ¹⁶, ΟΠΟΥ ΚΑΛΛΙΕΡΓΟΥΝ ΤΙΣ ΠΡΩΤΕΣ ΥΛΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΤΡΟΦΗΣ ΓΙΑ ΤΟΥΣ ΙΔΙΟΥΣ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΟΥΡΙΣΤΕΣ

1. **πύλη**, η: χαρακτηρισμός ειδικά κατασκευασμένης εισόδου. (Α)
2. **αρχιπέλαγος**, το: σύμπλεγμα νησιών ή και μερών από νησιά που συνδέονται με τέτοιο τρόπο, ώστε να αποτελούν μια αυτόνομη ενότητα σε οικονομικό, πολιτικό ή γεωγραφικό επίπεδο ή να θεωρούνται ως μια ιστορική ενότητα. (Β)
3. **δίψια**, η: α) έδραση στον Β. Ευρ.βόκο, β) το αίσθημα που προκαλεί η φυσιολογική ανάγκη ανθρώπου ή ζώου να πιει νερό ή άλλο υγρό, γ) συνηκράτητη επίθυμια, ακατανίκητος πόθος, που κινεί ένα άτομο να φάσει για να πιεί, η να απολαύσει κτ. (Α)
4. **οάσις**, η: α) γόνιμη έκταση μέσα στην έρημο, β) για ό,τι είναι ευχάριστο, ανακουφιστικό ή γενικά καλό στα πλαίσια μιας δυσάρεστης ή γενικά κακής κατάστασης. (Α)
5. **νησίδα**, η: υποκοριστικό του νήσου, που σημαίνει 'ένα κομμάτι ξηράς που βρέχεται από όλες τις πλευρές από νερό'. (Α)
6. **δειπνός**, ο: το δείπνο μόνο στην έκφραση *Μισακτικός Δείπνος*, από το αρχαίο ελληνικό *δάπνω*, που σημαίνει 'πρώω λείψματα, καταβροχθίζω'. (Α)
7. **θυμιάτη**, η: βωμός των αρχαίων ελληνικών θεάτρων, στο κέντρο της ορχήστρας. Από το αρχαίο ελληνικό *θύω*, που σημαίνει 'γοργάζω, προσηλώνω θυσιές' και 'έμαι αφηνισμένος'. (Α)
8. **φάρις**, ο: εγκατάσταση ισχυρού φωτιστικού σώματος πάνω σε βάση σε πύργο, τοποθετημένη σε επικίνδυνα σημεία για τον προσανατολισμό των πλοίων. (Α)
9. **άσπυλον**, το: α) καταφύγιο των καταδικασμένων, β) τόπος απαράβατος λόγω του γροτού που χαρακτηρίζει (Α)
10. **κέλα**, το: από το λατινικό *cella*, που σημαίνει 'οικιακός θάλαμος' και 'σηκός ναού-ο χώρος που βρίσκεται το άγαλμα του θεού'. (Β)

11. **κλίτος**, ο: ο περιβάσκας καλλιγερούμενος χώρος. (Α)
 12. **κυθωτήριον**, το: σύμμονα με τη ρωμαϊσθακόλη εκκλησία, ο τόπος όπου οι ψυχές των μαρτυρών πέρνουν από τη δοκιμασία της κάθαρσης και έδραση για να γίνουν δεκτές στον παράδεισο (Α)
 13. **εξοστρακισμός**, ο: παλιά εξορία, κυρίως στην αρχαία Αθήνα, που επιβαλλόταν σε κτ. ύστερα από λαϊκή ψηφοφορία (Α)
 14. **βαρμός**, ο: από το αρχαίο ελληνικό *βαίνω*, που σημαίνει 'βαδίζω, διαβαίνω'. (Β)
- παρατηρήσεις**
- Τόσο ο *δείπνος*, όσο και η *θυμιάτη* έχουν τη ρίζα τους σε ρήματα που δηλώνουν ζωώδες πλεωφές της ανθρώπινης φύσης.
 - Η *πύλη* είναι άμεση αναφορά στην πύλη στο στρατόπεδο της Μακρονήσου, η οποία δεν ήταν κάποιο είδος κατασκευασμένη πύλη, αλλά μια αυθαίρετη (όπως και οι θρημικές αυλές). Το πέρασμα μέσα από την πύλη σηματοδοτούσε το πέρασμα από τον πραγματικό κόσμο στην ετεροπία του στρατοπέδου.
 - Η εξέδρα θεωρούνταν κοινός ως τρόπος κάθαρσης των πολιτικών αντιπροσώπων από τα πολιτικά τους πιστεύα και για την κοινωνία ως τρόπο κάθαρσης από τα τμήματα εκείνα που θεωρούνταν ανεπιθύμητα. Το *καθατήριον* αποτέλε επέκταση αυτής της ιδέας.
- πηγές**
- (Α). Λεξό της κοινής νεοελληνικής, Ιωαννίνου Νεοελληνικών Σπουδών (Ίδρυμα Μανόλη Τριανταφυλλίδη), Θεσσαλονίκη, 1988.
- (Β). Μπαμπινιώτης, Γεώργιος. Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας (Β' έκδοση). Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας, 2002

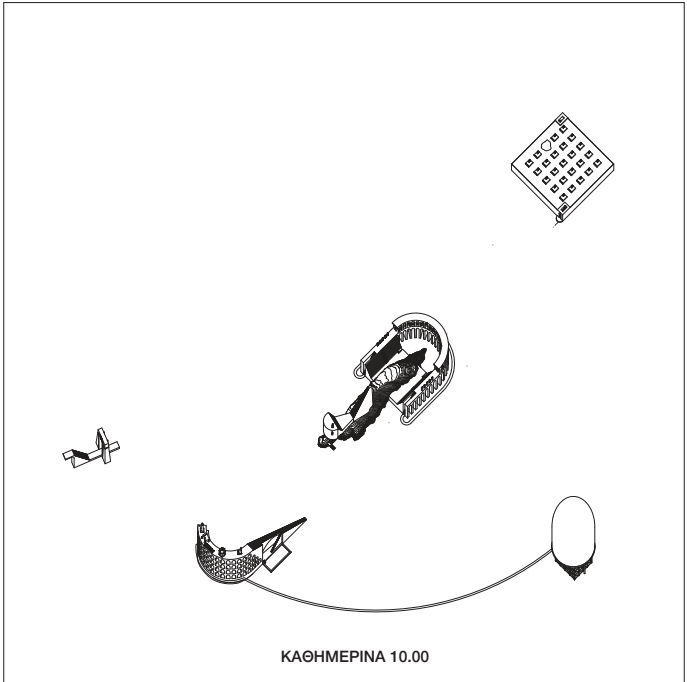
ΣΑΒΒΑΤΟ 14.00

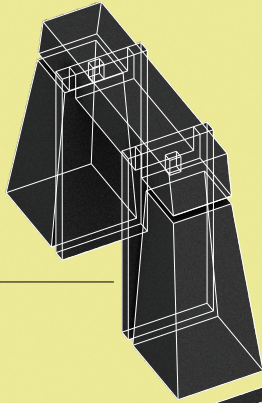
ΣΑΒΒΑΤΟ 18.00

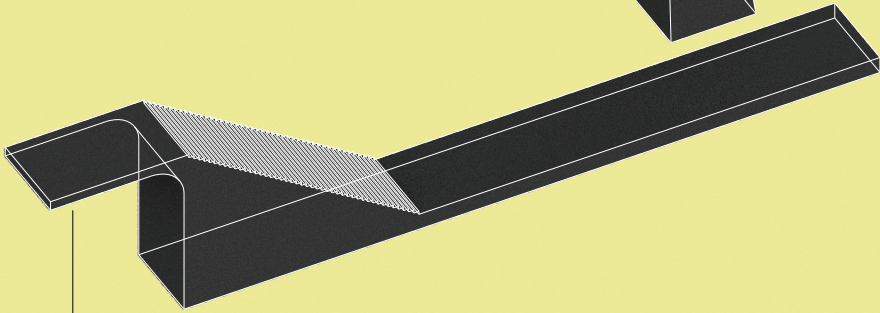
ΣΑΒΒΑΤΟ 19.00

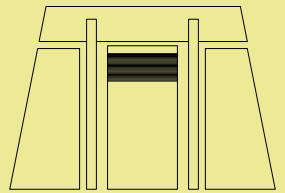
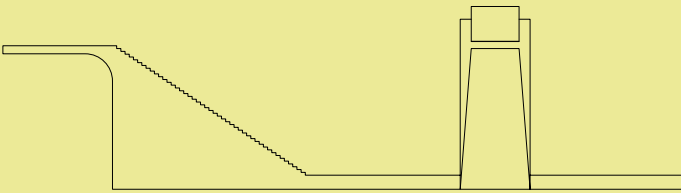
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΑ 10.00

αψίδα μύησης

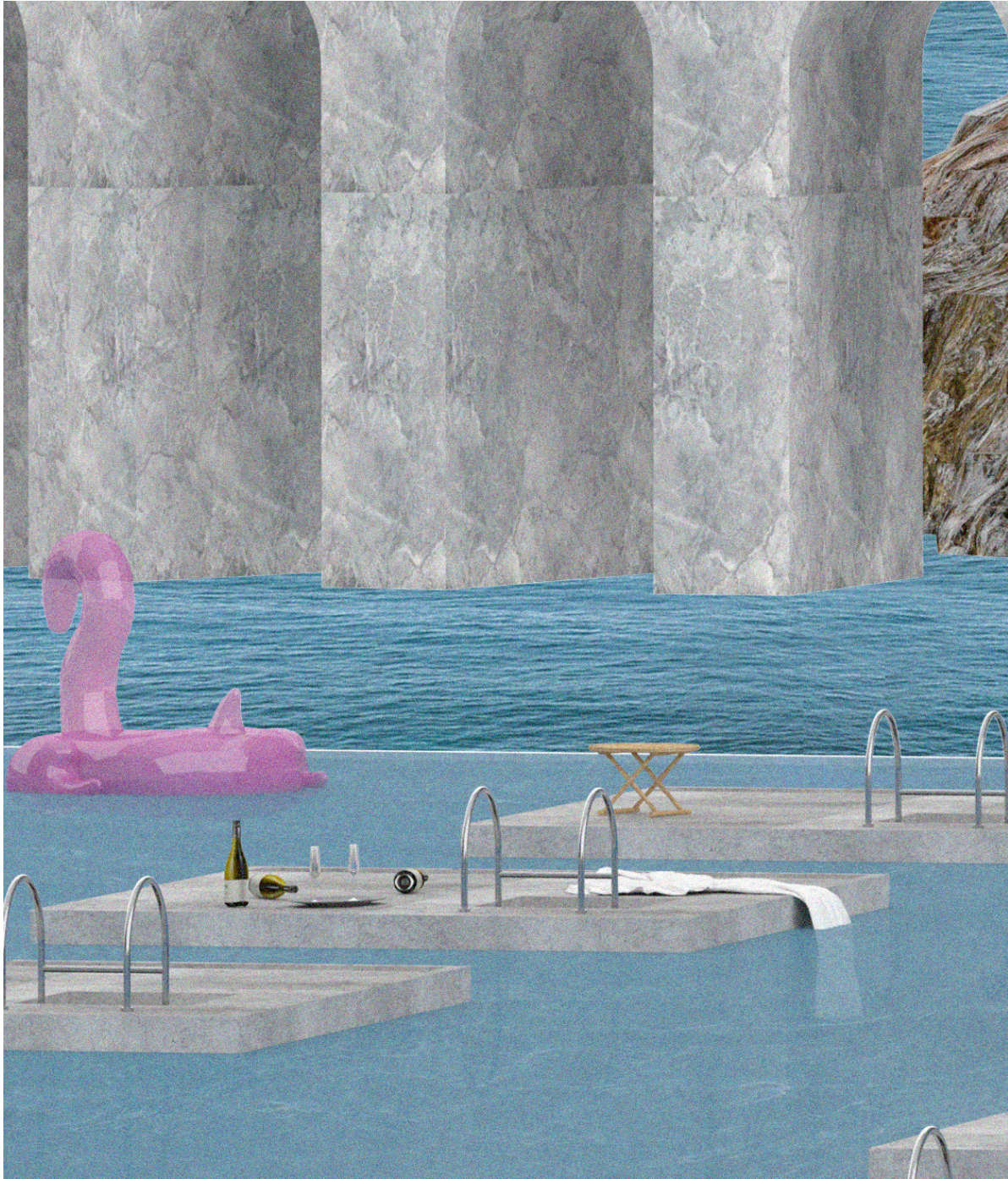

αποβάθρα

ΠΥΛΗ

Η πύλη του μετεμφυλιακού στρατοπέδου της Μακρονήσου έστεκε όχι τόσο σαν είσοδος σε μια περιφραγμένη περιοχή -καθώς εκατέρωθεν της δεν υφίσταντο τείχη ή άλλου είδους όρια- αλλά περισσότερο σαν μία αφίδα μύησης, όμοια με τις θριαμβικές αφίδες στις διάφορες ευρωπαϊκές πόλεις. Ο λόγος που τις κατατάσσω στην ίδια κατηγορία είναι γιατί και στις δύο περιπτώσεις, η πύλη δεν λειτουργεί κυριολεκτικά σαν είσοδος, αλλά συμβολικά: είναι ένα πέρασμα μύησης, ένα πέρασμα από μια κατάσταση σε μια άλλη, ένα πέρασμα στον θρίαμβο και τη νίκη, ένα πέρασμα στον θάνατο και την απομόνωση. Κάτι τέτοιο φέρνει στο νου συνειρμούς από τη θεωρία του Foucault περί ετεροτοπιών: ότι προϋποθέτουν πάντα ένα σύστημα διάνοιξης και περικύλισης που τις απομονώνει και συγχρόνως τις καθιστά διαπερατές, αλλά και ότι, για να αποκτήσουμε πρόσβαση σε μια ετεροτοπία πρέπει είτε να εξαναγκαζόμαστε, είτε να υποταχθούμε τελετουργικά με μια διαδικασία μύησης. Το στρατόπεδο της Μακρονήσου, ως αδιαμφισβήτητη ετεροτοπία, χρησιμοποιούσε την πύλη για το σκοπό της μύησης. Ως μια άμεση αναφορά στην πύλη εκείνη, σχεδιάστηκε και η πύλη μέσω της οποίας καταφθάνουν οι τουρίστες-επισκέπτες στο Αρχιπέλαγος της Δίψας. Μόνο που στην περίπτωση αυτή, η μύηση ενισχύεται μέσω της απόστασης της ΠΥΛΗΣ από τις υπόλοιπες δομές. Όπως οι τουρίστες-επιβάτες ενός πλοίου πλησιάζουν από μακριά το λιμάνι του νησιού, η απόσταση τους από αυτό τους δίνει μια γενική άποψη της εικόνας του. Είναι η στιγμή που πολλοί επιβάτες λαμβάνουν θέση στην προκυμαία του πλοίου προκειμένου να χαζέψουν την εποπτική αυτή θέα του νησιού. Η εικόνα αυτή, λειτουργεί συχνά σαν μια προετοιμασία, σαν μια διαδικασία μύησης στο τι επρόκειτο να ακολουθήσει στις διακοπές τους. Με παρόμοιο τρόπο, η ύπαρξη της ΠΥΛΗΣ σε μεγάλη απόσταση από τις υπόλοιπες δομές και η σύνδεσή της με την ΟΑΣΙΣ μέσω μιας καμπύλης διαδρομής που ενισχύει την απόσταση από τις εγκαταστάσεις της δομής, δίνει το χρόνο στους τουρίστες να χαζέψουν, κάτω από τον μεσημεριάτικο ήλιο, την ολότητα του Αρχιπελάγους και να προετοιμάσουν τον εαυτό τους για το διήμερο που επρόκειτο να ακολουθήσει.

αυτόχθων βράχος
της περιοχής

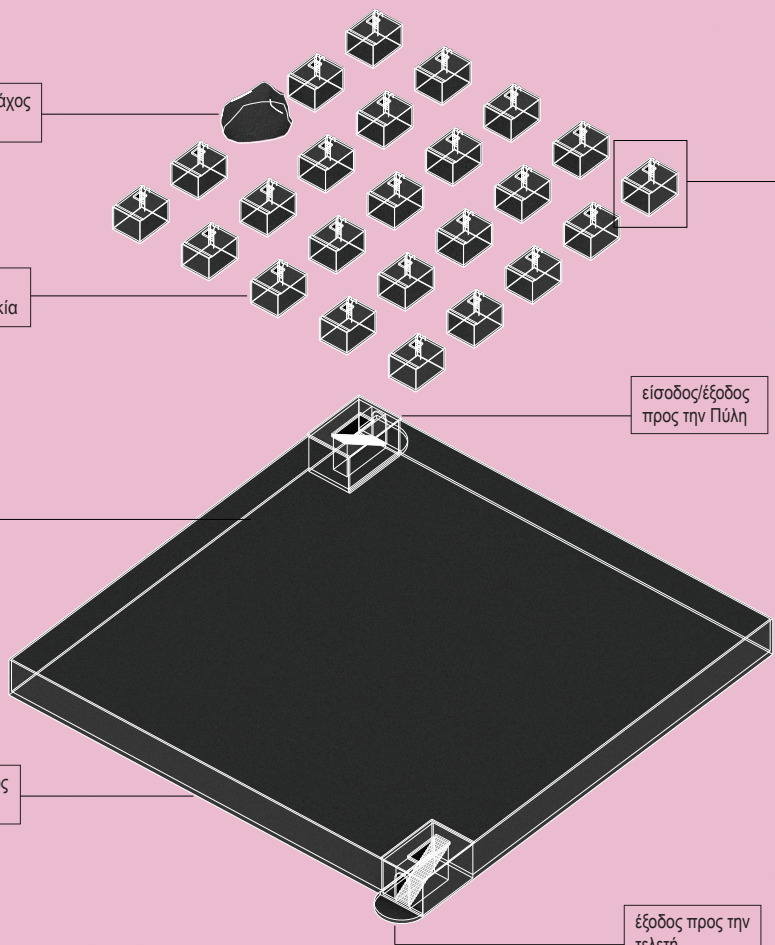
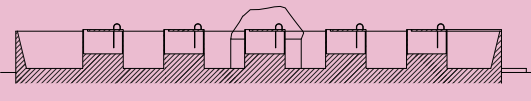
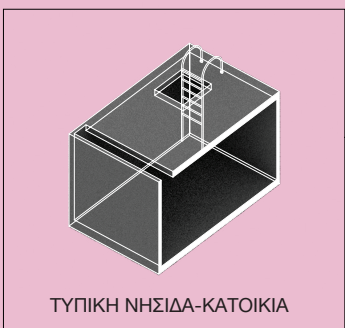
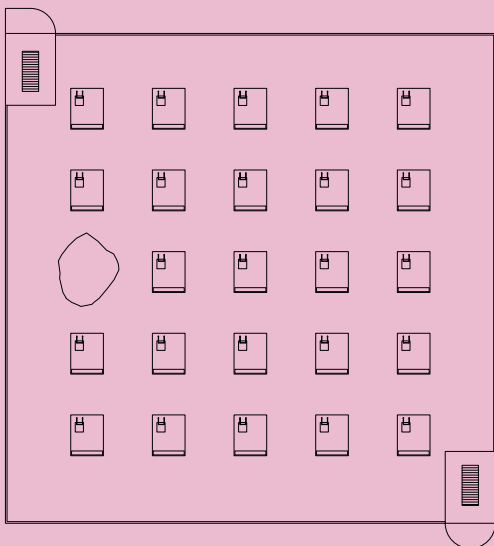
τυπική
νησιδα-κατοικία

είσοδος/έξοδος
προς την Πύλη

infinity pool

ασβεστωμένος
μαντρότοιχος

έξοδος προς την
ΤΕΛΕΤΗ

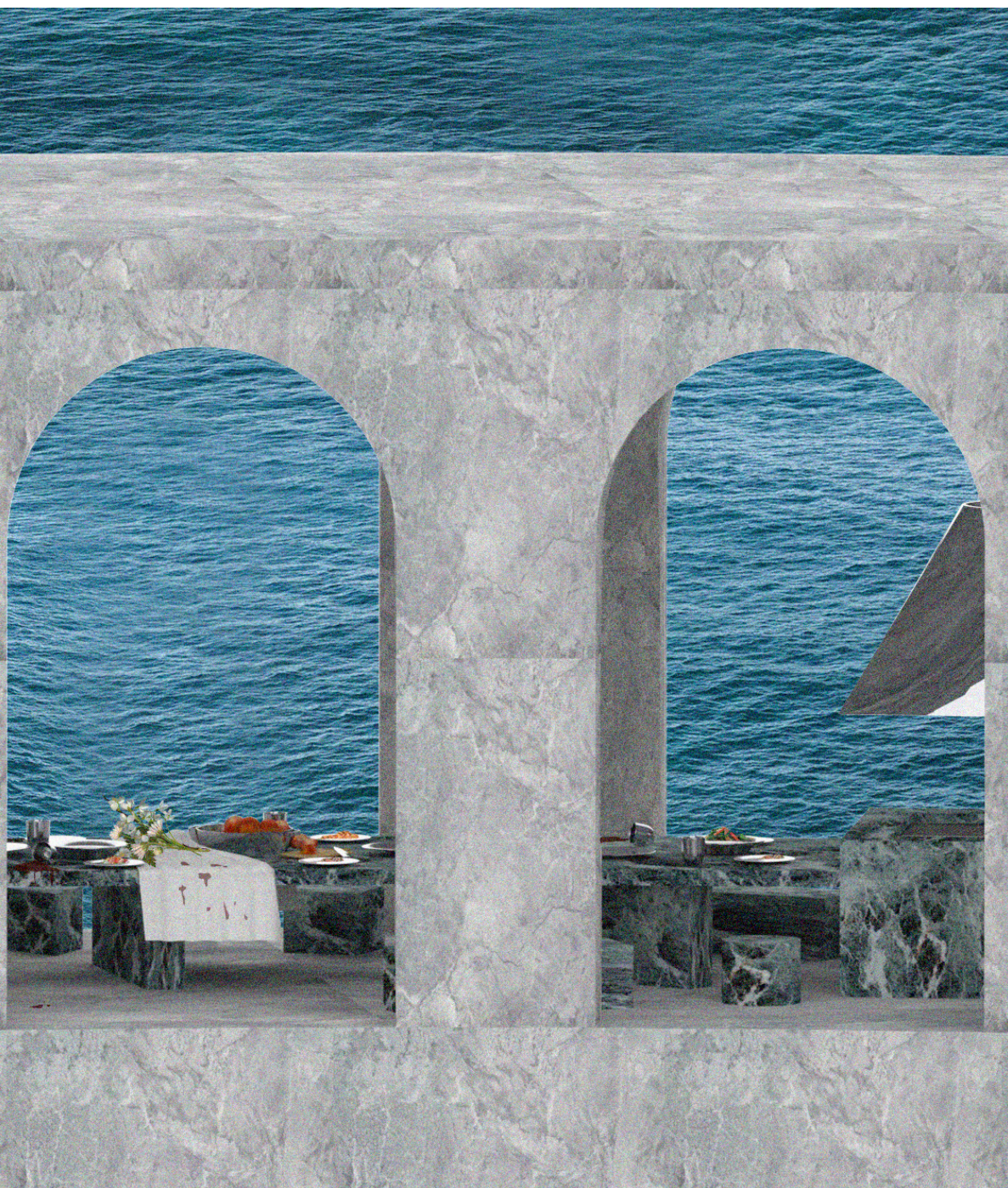
ΘΑΣΙΣ

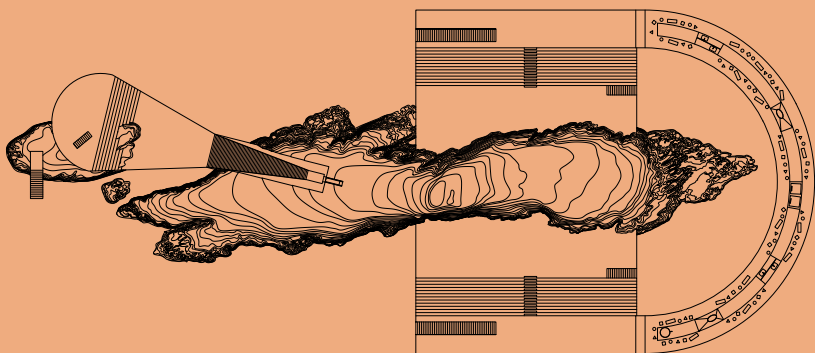
“Ήταν στις αρχές του 20ου αιώνα , όταν μέσω των ταξιδιωτικών κειμένων, όπως εκείνα της Virginia Woolf, για την Ελλάδα, “νομιμοποιήθηκε” το ταξίδι προς την αναζήτηση μιας προ-μοντέρνας ζωής, μιας ζωής που ο ταξιδιώτης πιθανότατα δεν έχει ζήσει προηγουμένως, σε έναν -όπως συχνά αναφερόταν- μη πολιτισμένο κόσμο (uncivilized country). (...) Ο τουρισμός εξελίχθηκε σε μια επιθυμία φυγής από την ζωή που είχαν, προς μια άλλη, νοσταλγική ζωή, που θεωρούσαν ως πιο αληθινή και πιο μοναδική, με τη νοσταλγία αυτή όμως να μην συνοδεύεται από καμία αληθινή πρόθεση να ακολουθήσουν μια τέτοια ζωή.”

Μέχρι και σήμερα, το ταξίδι σε “άθικτους” τόπους θεωρείται από μια μεγάλη πλειοψηφία τουριστών (εγχώριων ή μη) ως ένα must, μια θελκτική επιλογή για τις διακοπές. Το “άθικτοι” σε εισαγωγικά, καθώς στην πραγματικότητα μόνο άθικτοι δεν είναι, αλλά “σκηνοθετημένοι” με τρόπο τέτοιο που η ανάπτυξη και η σύγχρονη πολυτέλεια να “κουκουλώνονται” κάτω από στοιχεία που διατηρούν την φαινομενική παραδοσιακότητα του τόπου. Έτσι και τα αιγαιακά νησιά (και όχι μόνο) κράτησαν σε πολλές περιπτώσεις μια εικόνα ενός υπανάπτυκτου τόπου, ενός φτωχικού χωριού, ενός παραδοσιακού οικισμού. Πολυτελείς οίκοι μόδας προσάρμοσαν τα καταστήματα τους στο φτωχικό αυτό στυλ και έτσι ξαφνικά πρώην στάβλοι -ή κτίρια φτιαγμένα να μοιάζουν στάβλοι- απέκτησαν μια επιγραφή του Dior στην όψη τους. Στην προσπάθεια προς μια ανάπτυξη των υποδομών δίχως τη διαταραχή της στερεοτυπικής αυτής εικόνας, οι αρχιτέκτονες συχνά επιστρατεύτηκαν για να κρύψουν τις νεόχτιστες υποδομές ανάμεσα σε ασβεστωμένους τοίχους και γαϊδουράκια. Αυτό το γεγονός οφείλει την ύπαρξή του και σε αυτό που αναφέρει στο κείμενο της η Δήμητρα Κονδυλάτου: μια ζωή σε ένα άθικτο από την σύγχρονη πραγματικότητα και καθημερινότητα μέρος φαντάζει ειδυλλιακή, με την προϋπόθεση όμως ότι αυτή η ζωή θα είναι εξοπλισμένη με τις βασικές ανέσεις που ο τουρίστας θα συναντούσε και στο σπίτι του. Η ανεξάντλητη αναζήτηση τρόπων εξέλιξης και ανάπτυξης της απόλαυσης με σκοπό το οικονομικό όφελος από τον τουρισμό έχει νομιμοποιήσει τα τελευταία χρόνια την ύπαρξη στοιχείων ενός νέου international style, έναν μεσογειακό-πολυτελή-βιομηχανικό-άνωνυμο-επώνυμο μινιμαλισμό, σε άλλοτε παραδοσιακούς οικισμούς των νησιών του Αιγαίου. Μία εκ των μεθόδων που τείνει να γίνει ο κανόνας τελευταία είναι το πάντρεμα των παραδοσιακών εικόνων, των οικοδομικών κανονισμών και των over-the-top ανέσεων, με μια αισθητική τύπου rinterest. Ως αποτέλεσμα προκύπτει μια προσχεδιασμένη ανώνυμη αρχιτεκτονική, με σπηλαιώδεις ασβεστωμένους χώρους, πανάκριβα αλουμινένια κουφώματα πολυεθνικών εταιριών, δάπεδα από πατητή τσιμεντοκονία και επιτηδευμένες ατέλειες συνδυασμένα με τοπικά πετρώματα, πολυτελή έπιπλα σε χώρους σχεδιασμένους να δείχνουν φτωχικοί και αυτόχθονες βράχοι τοποθετημένοι μέσα σε infinity pools. Καλαίσθητο -κατά τα θεσπισμένα πρότυπα της πλειοψηφίας- στις περισσότερες περιπτώσεις, το νέο international style βασίζεται στην γκλαμουροποίηση της φτώχιας και της ανωνυμίας και εμφανίζεται σε ποικίλα παραδείγματα ανά τον κόσμο. Αυτή η νομιμοποίηση της φτωχικής πολυτέλειας στα αιγαιακά νησιά, έχει εδραιωθεί, σε πολλές περιπτώσεις, ως το νέο παραδοσιακό- με τον ίδιο τρόπο που εδραιώθηκαν και τα ασβεστωμένα σπιτάκια, 80 χρόνια πριν. Ο προβληματισμός πάνω σε αυτό, μεταξύ άλλων έγκειται και στο γεγονός ότι έχει γίνει φορμαλισμός, ένα νέο αρχιτεκτονικό λεξιλόγιο το οποίο ο εκάστοτε αρχιτέκτονας καλείται -συχνά υποχρεωτικώς- να ακολουθήσει. Αυτή τη νέα επιβολή προωθούν, περισσότερο από τους αρχιτέκτονες, οι επιχειρηματίες και οι χρήστες που χρηματοδοτούν την ανέγερση τους, σκοπεύοντας εν τέλει στην παραγωγή ενός όσο το δυνατό πιο instagrammable αποτελέσματος. Στο πλαίσιο αυτό, το ΟΑΣΙΣ έχει σχεδιαστεί με μια διάθεση κριτικής, ως ένα σχόλιο πάνω στην στον σύγχρονο αυτό φορμαλισμό. Με μια παρόμοια διάθεση κριτικής στα περιγραφικά κείμενα που συνοδεύουν πολλές φορές τις ανάλογες αρχιτεκτονικές προτάσεις θα περιγραφεί και το ΟΑΣΙΣ:

“Το κατάλυμα αυτό αποτελεί μια γιγαντιαία infinity pool μέσα στο πέλαγος, ένα ασβεστωμένο δοχείο με μια μικρή πόρτα που οδηγεί στην πισίνα και τις 24 πολυτελείς μικρές κατοικίες-νησίδες, βυθισμένες στα νερά της πισίνας, όλες πανομοιότυπες και τοποθετημένες σε κάναβο 5x5. Τη θέση της 25ης κατοικίας έχει αντικαταστήσει ένας βράχος τοπικής προέλευσης. Το νερό της πισίνας γλείφει τα άκρα και δίνει την εντύπωση ότι συνεχίζει επ’ άπειρον στον ωκεανό. Κι ας είναι το ένα γαλάζιο και ήρεμο και το άλλο μπλε και φουρτουνιασμένο. Όλες οι κατοικίες έχουν δώμα με ανεμπόδιστη θέα στον ουρανό καθώς και στο υπόλοιπο Αρχιπέλαγος της Δίψας και είναι όλες πανομοιότυπες μεταξύ τους. Είναι τοποθετημένες με τρόπο τέτοιο που να παραπέμπουν στα αντίσκηνα των προσφύγων στη Μακρόνησο, τυποποιημένα και εκείνα και παραταγμένα με τρόπο που να τους δίνει μια υπέροχη θέα στο πέλαγος. Η τυπική κατοικία διαθέτει επιφάνειες από πατητή τσιμεντοκονία με εμφανείς ατέλειες, σύμβολο της απλότητας και της επανένωσης με τη γη, λεπτομέρειες από ανοξείδωτο ατσάλι ως σύμβολο καθαρότητας και πολυτέλειας, και ψάθινα έπιπλα, για να δίνουν την αίσθηση ενός οικολογικού και ηθικού περιβάλλοντος. Για να φτάσει ο κάθε ένοικος στην κατοικία του, πρέπει να μπει στο νερό της πισίνας και να κολυμπήσει προς την νησίδα της κατοικίας, προκειμένου να βιώσει το ταξίδι των προσφύγων μέσω της θάλασσας στο καταφύγιο, το σπίτι τους. Η κάθαρση που επέρχεται μέσω του βιώματος αυτού υπόσχεται να βοηθήσει τους επισκέπτες να αφήσουν στην άκρη τα προβλήματα τους και να απολαύσουν το διήμερο τους στο μέγιστο.”

ΝΕΟ ΚΟΛΟΣΣΑΙΟ

“Ο θάνατος ανθρώπων (και μερικές φορές και ζώων) συνήθως αποτελεί ένα θέαμα ενοχλητικό, το οποίο είναι τόσο απεχθές όσο και αηδιαστικό, χωρίς να παύει όμως να είναι ένα φαινόμενο που εξάπτει το ενδιαφέρον μας, απαιτώντας αναγνώριση και προσοχή. (...) Σε όλη τη διάρκεια της ανθρώπινης ιστορίας, κάποια άτομα σκοτώνονταν προκειμένου άλλα άτομα να ζουν καλύτερα, να αναπτύσσονται, αλλά και για να αισθάνονται ασφαλείς ή και ανώτεροι. (...) Η θανάτωση είναι συμβολικά φορτισμένη πράξη, κάτι το απαραίτητο ορισμένες φορές, αλλά και κάτι το οποίο οφείλει να πραγματοποιείται με έναν τρόπο προδιαγεγραμμένο, με συγκεκριμένες διαδικασίες μύησης πριν και μετά την πράξη. (...) Η θανάτωση δεν πρέπει να είναι τυχαία, αυθόρμητη ή χωρίς σκοπό, αλλά αντίθετα, οφείλει να δικαιολογείται με κάποιον τρόπο: είτε για να προστατεύσει τα υπόλοιπα μέλη της κοινωνίας από τυχόν κινδύνους, είτε για να εξασφαλίσει προμήθειες προς επιβίωση. (...)”

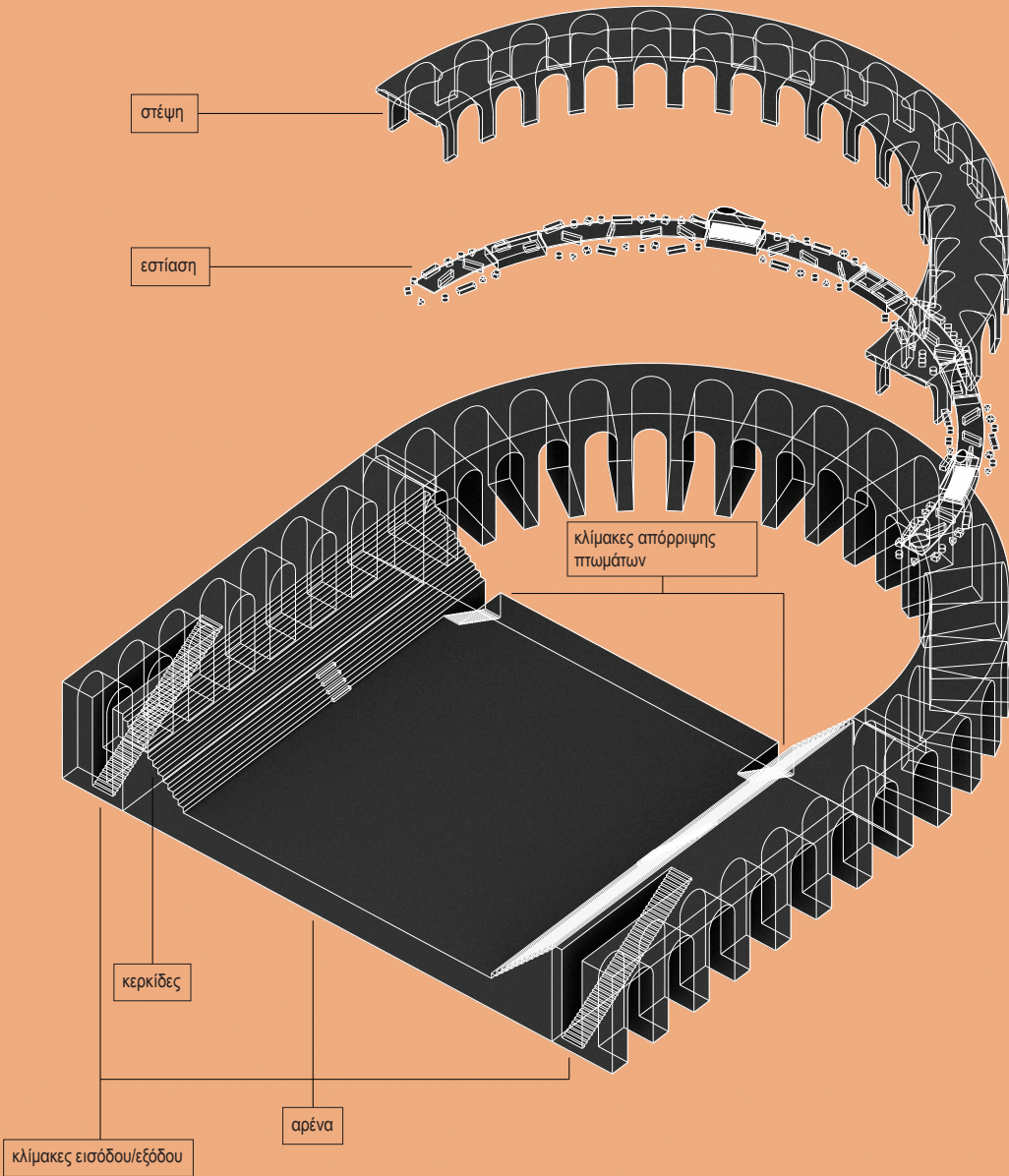
ΘΥΜΕΛΗ

Το νέο αυτό Κολοσσαίο σχεδιάστηκε με σκοπό να παραπέμπει στην αρχαιότητα με έναν τρόπο επιφανειακό και καθαρά μορφολογικό, ομοίως με τον τρόπο που το στρατόπεδο της Μακρονήσου αποκαλούνταν “νέος Παρθενώνας”. Η σε σχήμα μισού σταδίου δομή συμβολίζει την μεταβολή στο θέαμα στον ελλαδικό χώρο -από τους ολυμπιακούς αγώνες και τα θέατρα άλλοτε, στα καταστροφολογικά και αιματηρά δελτία των ειδήσεων και τα ριάλιτυ σήμερα. Και στις δυο περιπτώσεις, όμως, υφίσταται ένας θεατής και ένας “διασκεδαστής”. Στην κεφαλή, εκεί που κάποιες χιλιάδες χρόνια πριν, στο παλαιό Κολοσσαίο, θα μπορούσε να βρίσκεται ο καισαρ -ως σύμβολο του παρατηρητή του θεάματος-, τοποθετείται ένα μεγάλο τραπέζι. Στα συμπόσια της αρχαίας Ελλάδας, οι άνδρες μαζεύονταν και δειπνούσαν όλοι μαζί, ενώ ανταλλάζαν ιδέες και απόψεις. Έπειτα, πραγματοποιούσαν τις σπονδές, την έκχυση δηλαδή κόκκινου κρασιού πάνω σε ένα βράχο ως προσφορά στους θεούς, τονίζοντας συμβολικά πως ό,τι χύνεται στη γη δε γυρίζει πίσω. Εάν ο εξοστρακισμός και η θανάτωση των προσφύγων που λαμβάνει χώρα μπροστά στα μάτια τους μπορεί να παρομοιαστεί με τη σπονδή, έτσι και το φαγοπότι στην κεφαλή της δομής μπορεί να είναι το συμπόσιο, η διαδικασία εκείνη της μύησης πριν την συμμετοχή στο τελετουργικό θανάτου, που ο Kyle ορίζει ως απαραίτητη. Το δείπνο σε ομάδες αποτελούσε σε πολλά παραδείγματα της ιστορίας ένα σημαντικό μυστήριο και μέρος πολλών παγανιστικών και ευρύτερα λατρευτικών τελετουργιών. Η συμμετοχή από κοινού σε μια διαδικασία τόσο αρχέγονη όσο η κατανάλωση της τροφής σε ένα κοινό τραπέζι δυναμώνει τους δεσμούς της ομάδας και τονίζει την ανθρώπινη υπόσταση των συμμετεχόντων. Τα συμπόσια, ο μυστικός δείπνος, οι πρώιμες χριστιανικές αγάπες, οι γαμήλιες δεξιώσεις, τα πανηγύρια, τα εορταστικά τραπέζια είναι όλα περιπτώσεις όπου η κατανάλωση της τροφής ανάγεται σε μυστήριο, σε μια “τελετή” της ακάστοτε ομάδας. Το τραπέζι είναι μακρύ και διακόπτεται συχνά από δομές παρασκευής του φαγητού, καθώς και ένα μεγάλο καζάνι κρασί στο τέλος του. Οι τουρίστες παρασκευάζουν και καταναλώνουν μόνοι τους το φαγητό που έχουν καλλιεργήσει στους κήπους οι πρόσφυγες και ύστερα λαμβάνουν θέση στις κερκίδες να παρατηρήσουν το θέαμα. Οι κερκίδες και οι σκηνή, που συνθέτουν τη ΘΥΜΕΛΗ, διακρίνονται από μια καθαρότητα, τόσο μορφική όσο και υλική, με σκοπό να έρχονται σε αντίθεση με την σκληρή και απάνθρωπη πραγματικότητα που λαμβάνει χώρα στη Δίψα, με την οποία βρίσκεται σε στενή επαφή. Η Δίψα, από ένα σχετικά απροσπέλαστο μέρος στη μέση του πελάγους, γίνεται πλέον εντελώς προσβάσιμη μέσω της σκηνής, δίνοντας την ευκαιρία στους θεατές να βοηθήσουν εάν θέλουν τους γκρεμοτσακισμένους πρόσφυγες, δοκιμάζοντας τα όρια της ανθρώπινης ενσυναίσθησης.

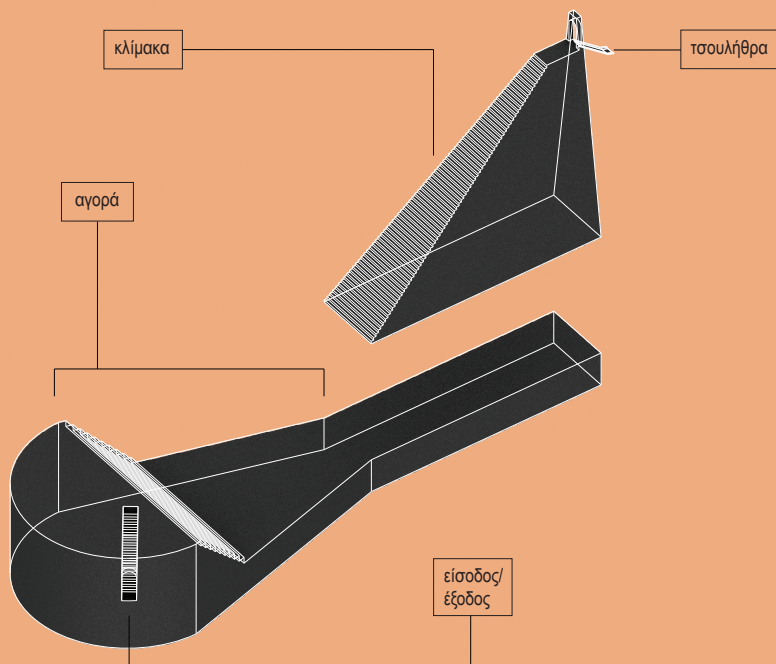
ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ

Οι πρόσφυγες καταφθάνουν στο ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ μια φορά εβδομαδιαίως και, έπειτα από διαβούλευση, τα εξοστρακισμένα μέλη οφείλουν να εξοντωθούν, προς τη δημιουργία ενός υπερθεάματος με θεατές τους καλεσμένους τουρίστες. Προκύπτει έτσι, όπως και στις άλλες περιπτώσεις, ένα capriccio, ένας συμπαγής ασβεστωμένος όγκος που θυμίζει ναυάγιο που ξανάπροσκρούεται στη Δίψα, ανοίγοντας διάλογο με το παρελθόν. Ο όγκος αυτός αποτελείται από δύο μέρη: το ένα είναι ένα αμφιθέατρο, το μέρος εκείνο που θα πραγματοποιείται η διαβούλευση και ο εξοστρακισμός, και το άλλο είναι εκείνο που οδηγεί τους εξοστρακισμένους στον θάνατο. Μια κλίμακα, σύμβολο της ανύψωσης και της κοινωνικής ανέλιξης την οποία επιδιώκουν συνεχώς οι πρόσφυγες από όταν άφησαν την χώρα τους που καταλήγει σε μια πύλη και μια τσουλήθρα που τους κατευθύνει στο βράχο της Δίψας. Σαν ένα φονικό καμπαναριό, το δεύτερο μέρος υψώνεται πάνω από τη νήσο.

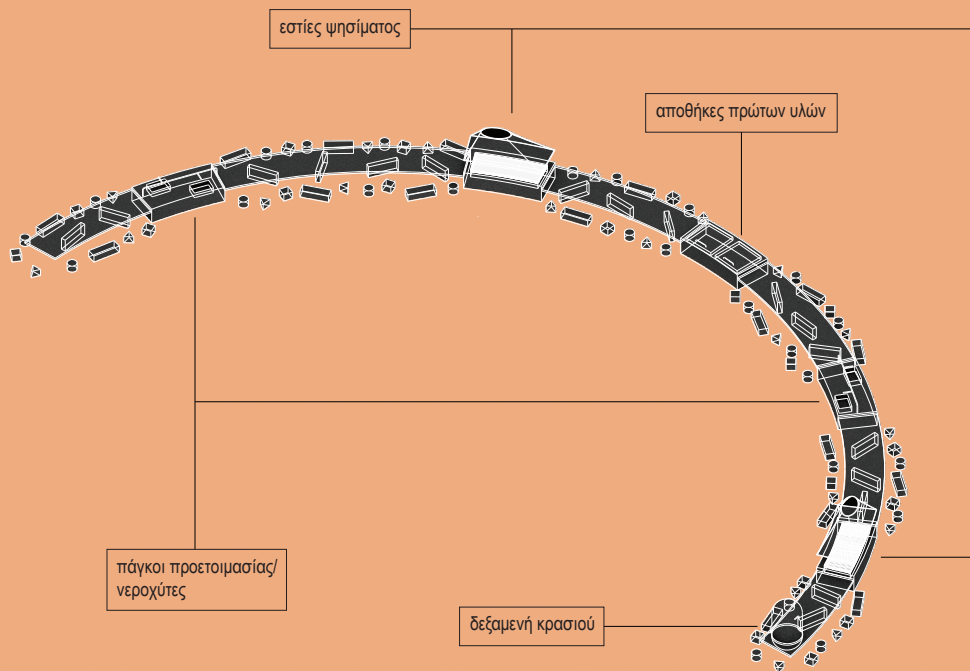
ΘΥΜΕΛΗ

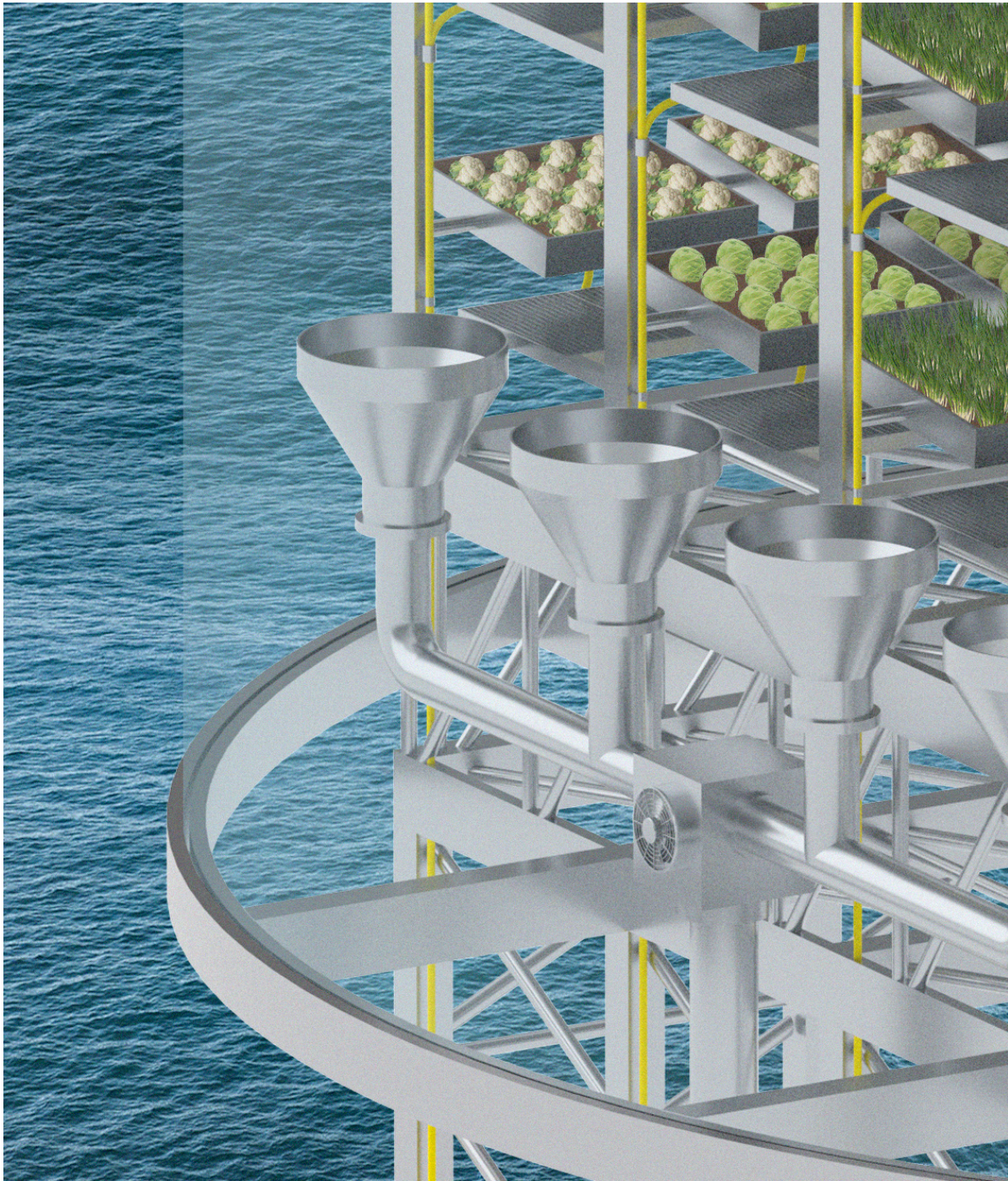

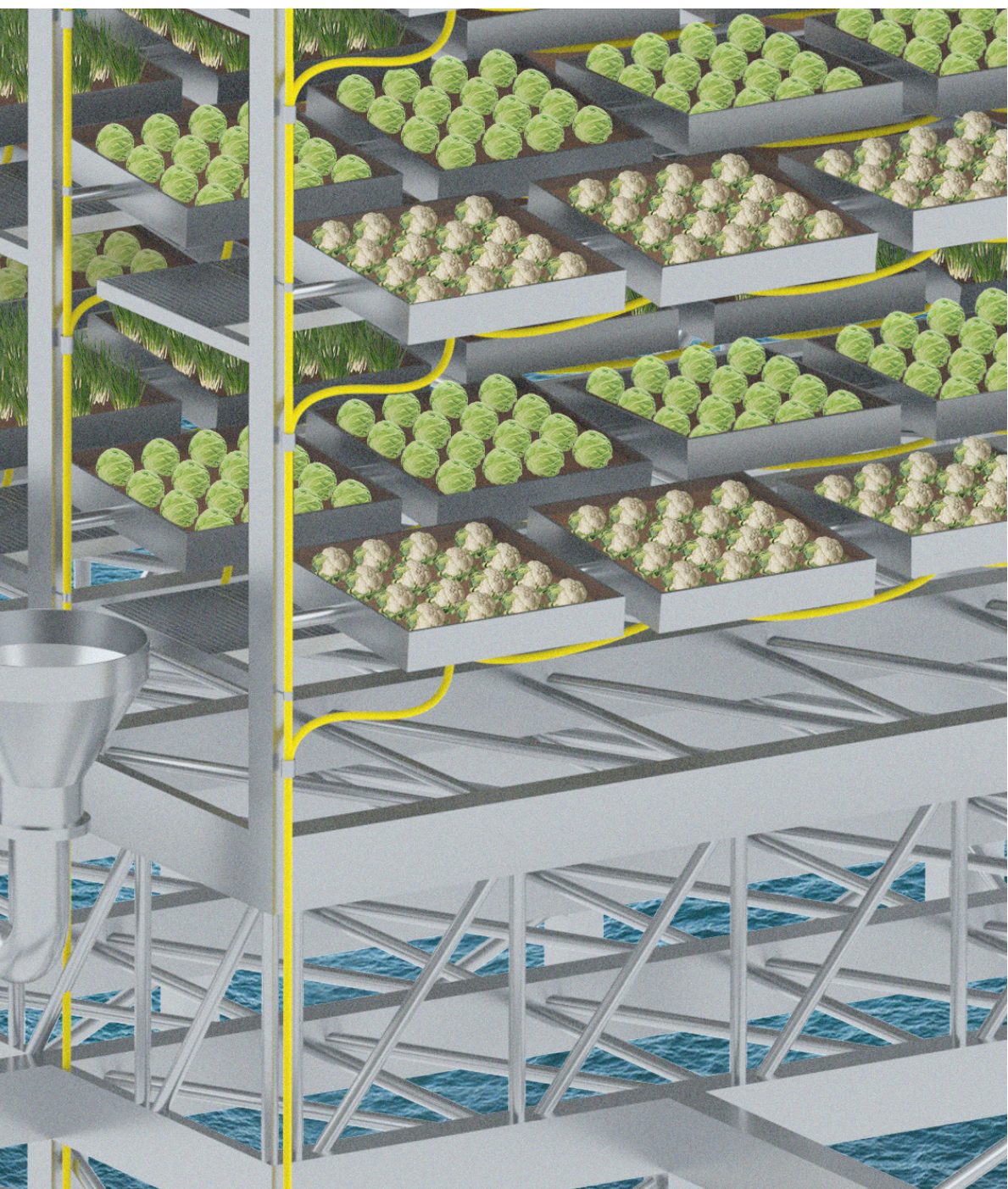
ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ

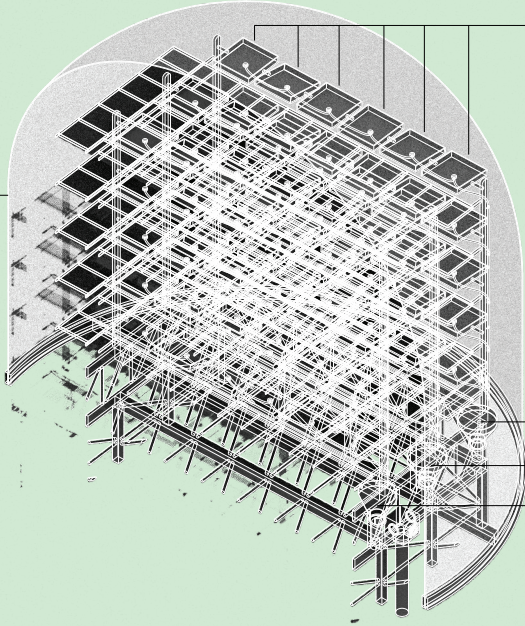
ΔΕΙΠΝΟΣ

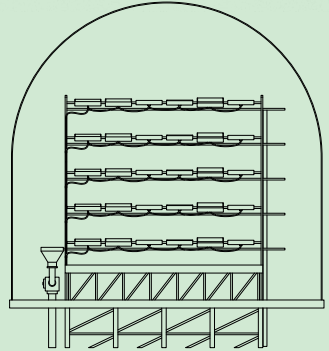
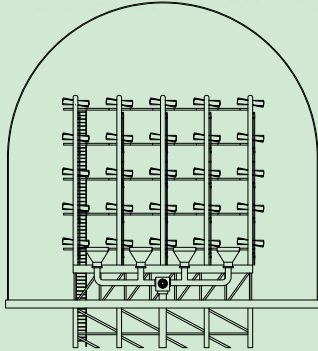
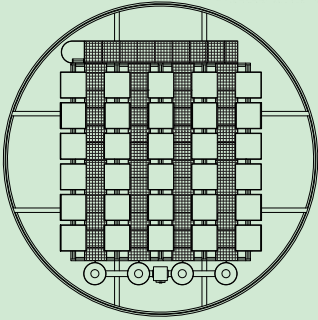

γυάλινος θόλος

μεταλλικά δοχεία

χωνιά ρίψης καρτών

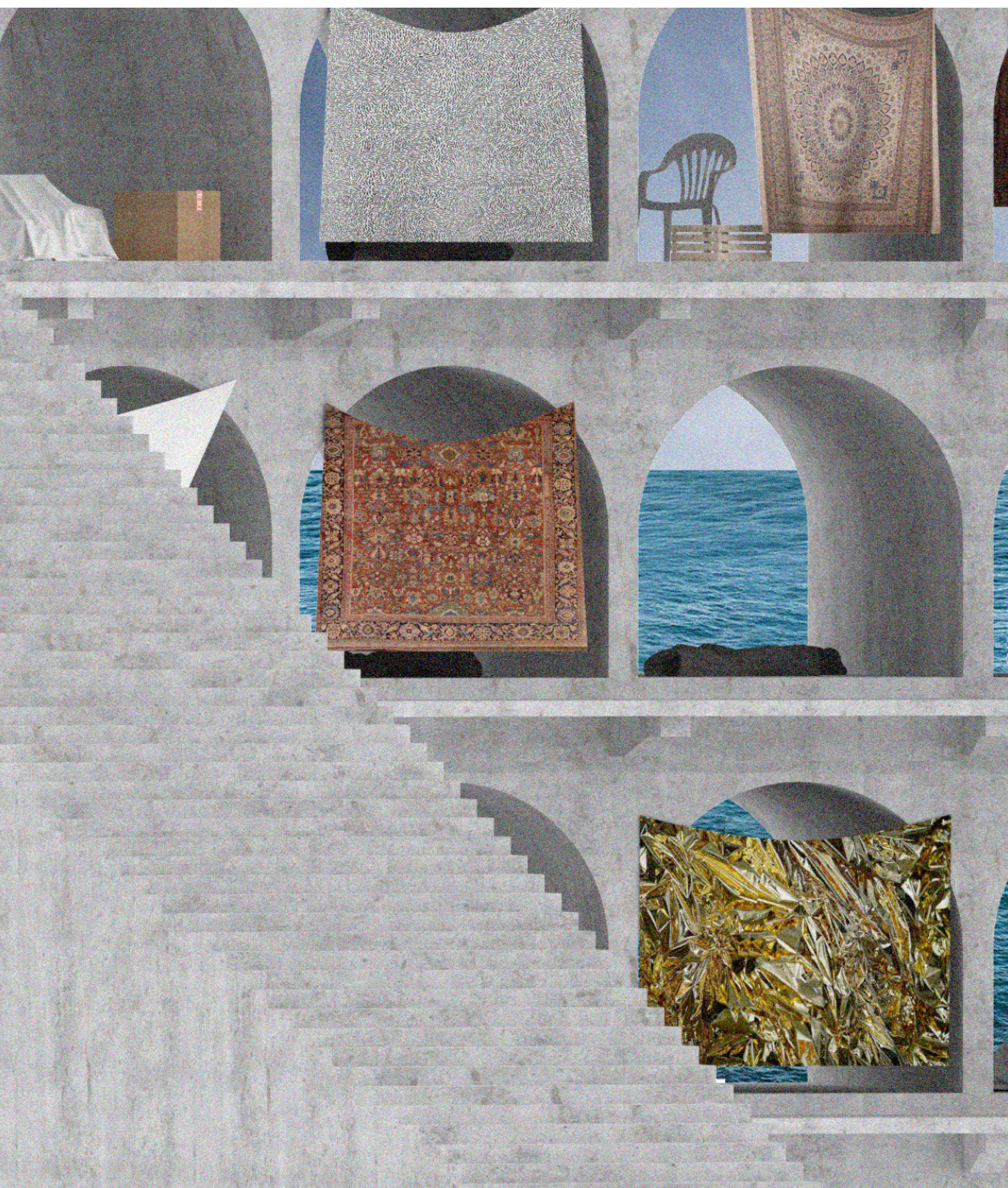
ΚΗΠΟΙ

«Οι αναβαθμίδες, οι κοινές πεζούλες, συνιστούν την σημαντικότερη μεγάλο μεγέθους ανθρώπινη παρέμβαση στο τοπίο των νησιών του Αιγαίου από καταβολής πολιτισμού. Έχοντας χρησιμοποιηθεί για αιώνες ή και χιλιετίες ως το αποτελεσματικότερο εργαλείο διαχείρισης της γης, η υποδομή αυτή όχι μόνον έκανε δυνατή και διαχρονικά βιώσιμη την παραγωγική διαδικασία, πρωταρχικό σκοπό, άλλωστε, για τον οποίον είχε δημιουργηθεί, αλλά και παράλληλα έδρασε προσδίδοντας στα φυσικά οικοσυστήματα ικανότητα προσαρμογής στις όποιες κλιματικές και άλλες περιβαλλοντικές αλλαγές»

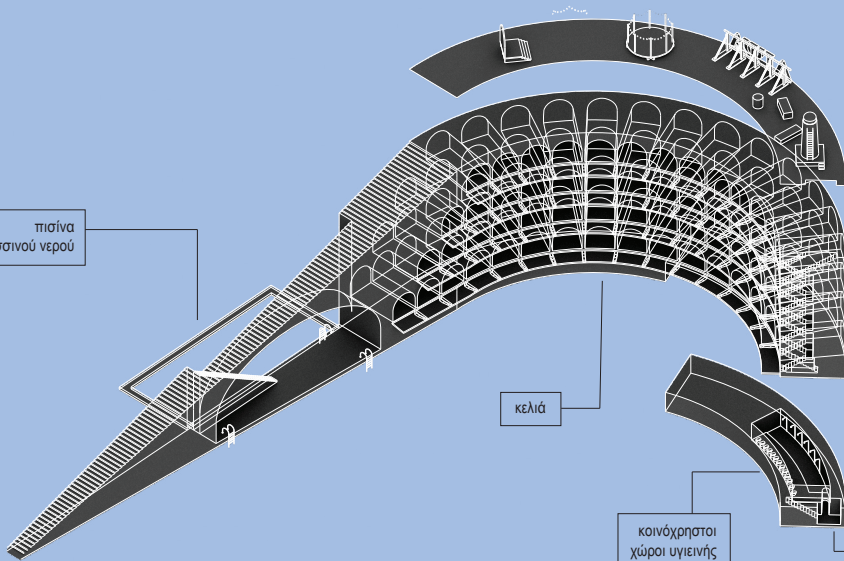
Πετανίδου Θ. (2015). Αναβαθμίδες του Αιγαίου – το παράδειγμα των Δωδεκανήσων. Επιστημονικές Εκδόσεις Παρισιάνου, Αθήνα, σ. 280.

Οι πεζούλες ήταν ένα από τα βασικά σημεία που συνείσφεραν στην αυτάρκεια των νησιών του Αιγαίου. Με την παραμέλησή τους τα τελευταία χρόνια και τη στροφή της οικονομίας στον τριτογενή τομέα -στην παροχή υπηρεσιών ως άμεση προέκταση της τουριστικής ανάπτυξης, δηλώνει πιθανώς το πέρασμα πολλών εκ των αιγαίων νήσων από την αυτάρκεια στην εξάρτηση. Η εξάρτηση αυτή θεωρητικά ενισχύει τους δεσμούς με την ηπειρωτική Ελλάδα, καθώς η δεύτερη αποτελεί σε μεγάλο βαθμό την τροφοδοτική αλυσίδα της δεύτερης σε βασικά αγαθά: τρόφιμα, ενέργεια, αναλώσιμα. Όπως οι πεζούλες, έτσι και οι ΚΗΠΟΙ του Αρχιπελάγους της Δίψας σχεδιάστηκαν με σκοπό την αυτάρκεια του μέρους, εξασφαλίζοντας την απαιτούμενη (φυτική) τροφή για τους φιλοξενούμενους. Αντί για πεζούλες, σχεδιάζονται μεταλλικά ανοξείδωτα δοχεία διαστάσεων 3x3 μέτρων που γεμίζουν με χώμα και φυτεύονται με μια ποικιλία κηπευτικών. Τα μεταλλικά δοχεία στοιχίζονται σε σειρές και έχουν τη δυνατότητα περιστροφής στον οριζόντιο άξονα, προκειμένου να τοποθετούνται στη σωστή γωνία πρόσπτωσης του φωτός, ανάλογα τις ανάγκες του κάθε φυτού. Ανάμεσα στις σειρές υπάρχουν διάδρομοι που εξυπηρετούν την κίνηση των καλλιεργητών με σκοπό την περιποίηση των φυτών και τη συλλογή των καρπών. Η κατασκευή αποτελείται από πέντε επίπεδα και στέφεται με έναν μεγάλο γυάλινο θόλο, ο οποίος μετατρέπει την κατασκευή σε ένα γιγάντιο θερμοκήπιο. Το κάθε μεταλλικό δοχείο διαθέτει σύστημα διοχέτευσης και αποχέτευσης νερού, που βρίσκεται στο κάτω μέρος του και φροντίζει συνεχώς έτσι ώστε στο χώμα να έχει την κατάλληλη υγρασία. Οι δε καρποί, μετά τη συλλογή τους, ρίχνονται κατά ένα ποσοστό στα τέσσερα μεταλλικά χωνιά που υπάρχουν στη μία πλευρά της δομής, όπου μέσω υποθαλάσσιων αγωγών θα μεταφερθούν αυτόματα στο χώρο της εστίασης των τουριστών και θα αποθηκευτούν καταλλήλως μέχρι την τελετή του Σαββάτου.

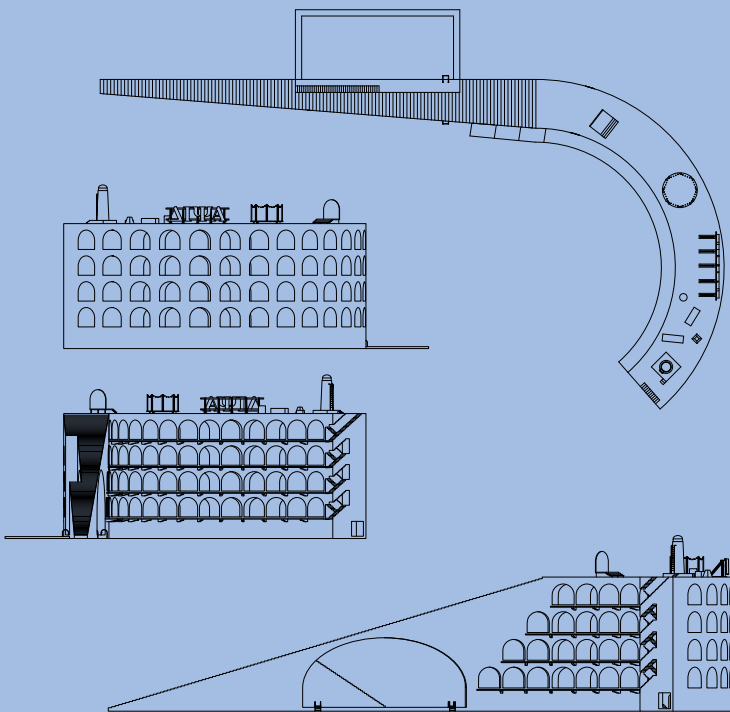
πισίνα
θαλασσινού νερού

κελιά

κοινόχρηστοι
χώροι υγιεινής

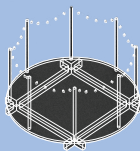
αποβάθρα/
είσοδος-έξοδος προσφύγων

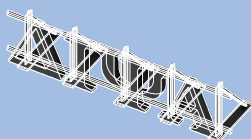
ΠΡΟΑΥΛΙΣΜΟΣ

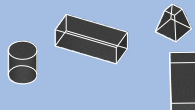
ΘΕΑΤΡΟ

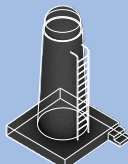
ΓΛΕΝΤΙ

ΕΠΙΓΡΑΦΗ

ΓΛΥΠΤΙΚΗ

ΦΑΡΟΣ

ΑΣΥΛΟ

Στην περίπτωση του προσφυγικού κινήματος που ακολούθησε της Μικρασιατικής καταστροφής το 1922, ένα ενδιαφέρον σημείο αποτελεί η στέγαση ενός αριθμού προσφύγων στο πλέον κατεδαφισμένο δημοτικό θέατρο Αθηνών. Η εικόνα των θεωριών, με το καθένα να φιλοξενεί μια οικογένεια προσφύγων, με τα υπάρχοντα τους να διαμορφώνουν με ένα διαφορετικό τρόπο το καθένα από αυτά, οδηγώντας σε ένα αποτέλεσμα που θυμίζει περιπτώσεις όπως της unite d'habitation και άλλων συγκροτημάτων κατοικιών για το πως τυποποιημένα διαμερίσματα του μοντέρνου οικειοποιούνται από τον κάθε χρήστη διαφορετικά. Δεν είναι η πρώτη φορά που ένας χώρος θεάματος κατοικείται, αλλάζοντας ριζικά τη λειτουργία του ως χώρος: μεταξύ περίπου των 800 και 1349, το Κολοσσαίο της Ρώμης νοικιαζόταν ως ένα γιγάντιο συγκρότημα κατοικιών, ώσπου ένας σεισμός οδήγησε στην επανεγκατάλειψή του, λόγω της στατικής του ακαταλληλότητας. Παράλληλα, στη σύγχρονη εποχή, μέρος της κοινής γνώμης καταφεύγει ανά διαστήματα στην παραγωγή ποικίλων λύσεων και προτάσεων για το προσφυγικό σε σχόλια και δημοσιεύσεις στο Facebook. Μεταξύ των λύσεων που προτείνουν, είναι και ο εκτοπισμός των προσφύγων σε ακατοίκητα νησιά του Αιγαίου, με σκοπό να δημιουργήσουν εκεί τη δική τους ισλαμική Λιλιπούπολη και να συντηρούνται αυτόνομα, δίχως να επηρεάζουν το υπόλοιπο σύνολο των πολιτών. Χρησιμοποιώντας αυτή την ιδέα, δημιουργείται ένα υβρίδιο, ένα αρχιτεκτονικό carriccio, το οποίο αναφέρεται ταυτόχρονα στην έννοια της νήσου, την κατοίκηση των χώρων του θεάματος, τα μεγαθήρια τουριστικά συγκροτήματα που είχαν κατακλύσει τις πλαγιές σε παλαιότερες δεκαετίες και τις μεγαδομές του μοντέρνου. Μια κάθετη πόλη που είναι αυτόνομη και συνυπάρχει με το υπόλοιπο αρχιπέλαγος της Δίψας. Η τεχνητή αυτή νήσος δεν έχει χώμα γύρω της και στέκεται σαν ένα κάστρο μέσα στο πέλαγος. Εξοπλισμένη με έναν φάρο στην τaráτσα της, προκειμένου να οδηγεί προς αυτή τις προσφυγικές λέμβους μέσα στη νύχτα, βρίσκεται εκεί για να υποδεχτεί και να περιθάλψει με τη βοήθεια αποκλειστικά και μόνο των μελών της τους πρόσφυγες που συρρέουν διαρκώς στα αιγαιακά νερά. Πρόκειται στην πραγματικότητα για μια κυριολεκτική κατοίκηση της όψης, όντας ένας τοίχος πάχους 7 μέτρων, με προθήκες που λειτουργούν σαν κελιά για την κάθε ομάδα που τα κατοικεί. Η όψη δεν κρύβει τίποτα από πίσω, παρά μόνο τον εαυτό της, που έχει γίνει πλέον χώρος. Στο δώμα, όπως έχουν διδάξει τα παραδείγματα του μοντερνισμού, υφίσταται ο χώρος διήμευσης των προσφύγων: ο Προαυλισμός, μια σύγχρονη απόδοση του στρατοπέδου της Μακρονήσου, όπου είναι από τις ελάχιστες περιπτώσεις που γίνεται μνεία για την ψυχαγωγία των μελλοθάνατων και βασανισθέντων, με την ύπαρξη θεάτρου, χώρου για γλέντια, πλαζ, εργαστήρια γλυπτικής και χειροτεχνιών και διάφορα άλλα. Οι περισσότερες από αυτές τις δραστηριότητες έχουν μεταφερθεί και στο δώμα, αλλά και στην σκάλα σε μια πιο συμπυκνωμένη και απλοποιημένη μορφή, προκειμένου να κρατούν απασχολημένους τους πρόσφυγες κατά τη διάρκεια της ημέρας. Μια μεγάλης κλίμακας επιγραφή φροντίζει να ενημερώνει τους αφίξαντες πρόσφυγες ότι έχουν φτάσει στο αρχιπέλαγος της Δίψας, που τόσα έχουν ακούσει για αυτό. Η τεχνητή αυτή νήσος λειτουργεί πρακτικά σαν κέντρο υποδοχής, φιλοξενίας και απασχόλησης των προσφύγων, οι οποίοι φεύγουν εκτός αυτού για δύο μόνο σκοπούς: για να καλλιεργήσουν στους ΚΗΠΟΥΣ και να εξοστρακίσουν στο ΚΑΘΑΡΤΗΡΙΟ. Λειτουργεί παράλληλα σαν μια μακάβρια καρικατούρα των all inclusive καταλυμάτων, με τη μόνη διαφορά ότι στην προκειμένη περίπτωση πρόκειται για ένα πιο ελευθεριακό στρατόπεδο συγκέντρωσης.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

10η Διεθνής Έκθεση Αρχιτεκτονικής Μπιενάλε Βενετίας: Ελληνική Συμμετοχή.
Το Αιγαίο: μια διάσπαρτη πόλη. εκδ. futura, 2006.

Cacciari, M. *L'archipelago*. εκδ. Adelphi, 1997.

Foucault, M. *Επιτήρηση και τιμωρία*. μτφ. Κ. Χατζηδήμου. εκδ. Κέδρος, 2008.

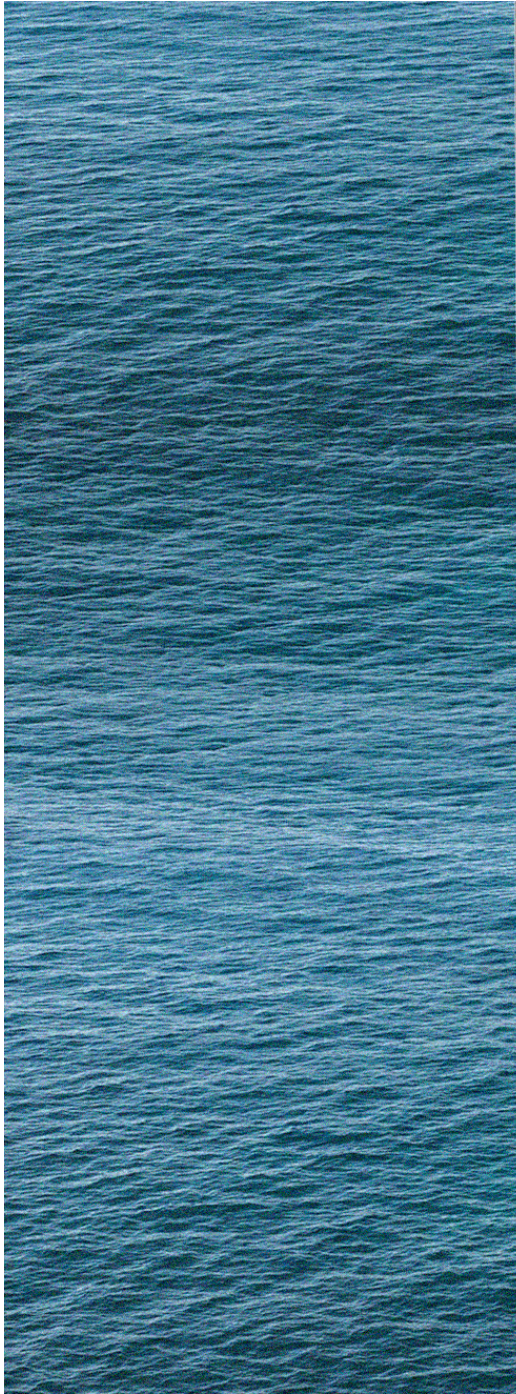
Foucault, M. 1967. *Of other spaces*. μτφ. J. Miskowiec. εκδ. Johns Hopkins University Press, τεύχος 16, 1986.

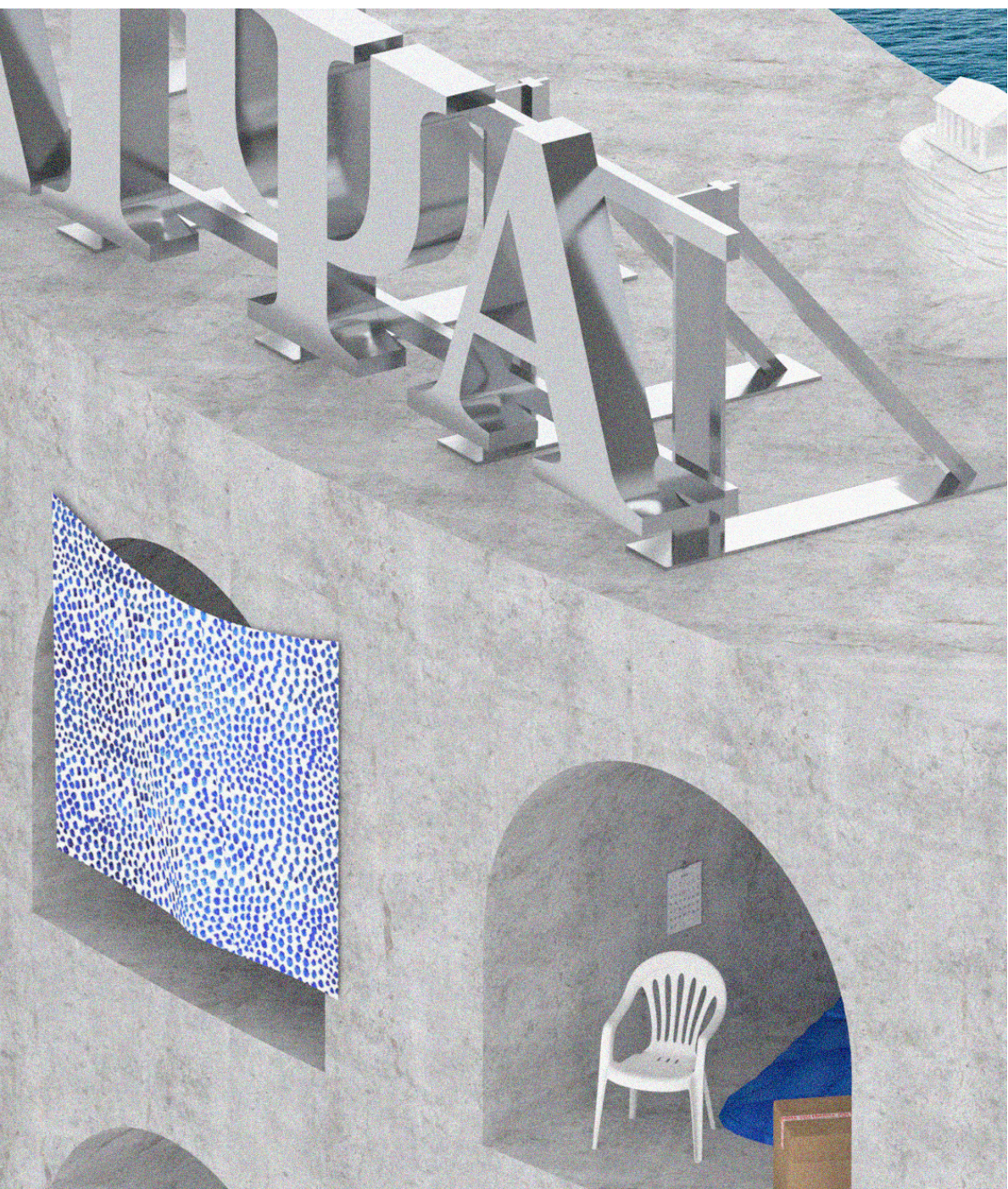
Kondulatu, D. "Traveling to the Cyclades: Modernist Projections". κείμενο από το βιβλίο *The architect is absent: Approaching the Cycladic Holiday House*. εκδ. Kyklada, 2020.

Θεοδωρίδου, Σ. Κουκοσούλα, Σ. *έξαιρείν. Από την ετεροτοπία της Μακρονήσου στις σύγχρονες μορφές εξουσίας*, Ερευνητική εργασία, Α.Π.Θ. 2020.

Ρουσάκη, Α. Χουλιάρá, Α. *Μνήμη και χώρος εντός και εκτός ορίων. Μια ανάγνωση των τόπων ετερότητας στην Ελλάδα του 20ου αιώνα*. Ερευνητική εργασία, Πολυτεχνείο Κρήτης, 2020.

Σταυρίδης, Σ. *Μετέωροι χώροι της ετερότητας*. εκδ. Αλεξάνδρεια, 2010.

Α Ν Τ Ι
ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ
ΤΟ ΘΕΜΑ
ΕΞΑΙΡΕΣΗ
ΝΗΣΙΑ ΕΞΟΡΙΑΣ
ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ
Ν Η Σ Ι
Δ Ι Ψ Α
Ν Ε Ο
ΑΡΧΙΠΕΛΑΓΟΣ
Π Υ Λ Η
Ο Α Σ Ι Σ
Ν Ε Ο
ΚΟΛΟΣΣΑΙΟ
Κ Η Π Ο Ι
Α Σ Υ Λ Ο